

BILJEŠKE.

Bilješke glavi I.

¹⁾ U jednoj listini od god. 1345. čitamo: »Stephanus banus Bosne, nec non terrarum Usure, Salis, Dalmane, Craine, Rasse ac totius Chelm Princeps et Dominus.« Note cronologiche e documenti raccolti da Giovanni Lucio Traguriense ap. Bullettino di storia e archeologia dalmata. Vol. IV. (1881), pg. 87. — Prema tome, ako listina nije falzifikat i ako je Lucius dobro pročitao i prepisao, već je prvom polom XIV. vijeka živjelo ondje ime Krajina.

²⁾ »... quod episcopus et capitulum (sc. ecclesie Boznensis) decimas in Vozora (Usora), in Sou (Soli, danas Tuzla), in Olfeld (magjarski ekvivalent Alföld = Donji Kraji) et aliis supis more aliarum ecclesiarum de Hungaria sine distinctione personarum de omnibus suis habeant et percipiant.« Ap. Theiner: Monumenta Slavorum meridionalium; vol. I., Romae 1863 pg. 298. — Ovu je listinu bolje prepisao biskup V. Frankó, a izdana je ap. Hodinka: Tanulmányok a bosnyák — djakovári püspökség történetéből. Budapest 1898 pg. 99—103.

³⁾ Listina ap. Lucius: De regno Croatiae et Dalmatiae libri sex. Amstelaedami 1666 pg. 261—262. Pomenute dakle župe čine onaj dio Donjih Kraja, koji nije Hrvoje osvojio, već naslijedio od svojih starijih, dosljedno lako da je već za Kulina bana pripadao banovini bosanskoj.

⁴⁾ Rački: Documenta pg. 400; ed. Bonnensis pg. 145.

⁵⁾ Listina od 11. augusta 1366, gdje se među ostalim kaže i ovo: »... grad u Plêvê u ime Sokol s vsom Plêvom ot meje do meje, ot Uskople po Krtovu Jelu, a ot Dlamoča po Vitoraju, a ot Lužc do Rčeve, a ot Luke po Zlamenije.« Šurmin: Acta croatica. Zgrb 1898 pg. 83—84.

⁶⁾ Miklošić: Monumenta serbica, Beč 1858 pg. 379.

⁷⁾ U glavi XXIX piše pop Dukljanin (edit. Crnčić pg. 37) ovo: »Cresimirus autem frater eius (sc. Prelimiri) cum avunculo pugnantes praedaverunt Uskople et Lucca et Preva. Banus autem Bosnae, videns quod ante eos stare nequibat ad pugnam, fugit ad regem Hungariae. Deinde Cresimirus cepit totam Bosnam et dominavit eam. Defuncto etiam patre matris suae, dominavit Croatiam Albam.« Kako je pop Dukljanin za starije događaje veoma mutan i nepouzdan izvor, to nijesam htio da se ovim mjestom poslužim. — Novaković (Srpske oblasti X i XII veka. Glasnik

srp. učen. društva vol. 48 Beograd 1880 pg. 89 i dalje) hoće raznim domišljavanjem da dokaže, da čitava Plivska župa nije nikad pripadala državi hrvatskoj, što je baš smiješno, kad se uzme u obzir onaj maleni prostor, na kojem se prostirala (Gl. Rački: Hrvatska prije XII. vijeka glede na zemljišni opseg i narod. Zagreb 1881. Iz »Rada« 56, pg. 13).

⁸⁾ Pucić: Srpski spomenici, Beograd 1858, pg. 1858, pg. 176.

⁹⁾ Thallóczy — Barabás: Codex dipl. Familiae de Blagay (Mon. Hung. hist. I. vol. 28) Bdpst 1897 pg. 53—53.

¹⁰⁾ Šurmin: Acta croatica pg. 79—80.

¹¹⁾ Miklošić: Mon. serb. pg. 379. Godine 1412. spominje se kao svjedok: »iz Zeml'nika knez Boravac Čemerović z bratiom.« Pucić Spom. srp. I, 176.

¹²⁾ Pucić l. c. Tude se i kaže: »... grada našega Kotora s svom župom našom Vrbanom pristojnom i služećom rečenomu gradu.«

¹³⁾ Tkalčić: Monumenta epp. Zgrb. vol. II, Zgrb. 1874 pg. 91.

¹⁴⁾ U listini od 22 aug. 1446 kaže se: u Glažu grad Glaški i poda nj Srida varoš.« Miklošić: Mon. serb. pg. 439. U već pomenutom popisu župa biskupije zagrebačke kaže se: »Galaas in metis Wzore.« Gledaj o Glažu Rački: Hrvatska prije XII vijeka glede na zemljišni opseg i narod (iz »Rada« 56) pg. 41. No Rački se vara, kad meće Glašku župu na lijevu obalu Vrbasa, jer je svakako valja tražiti „in metis Wzore“, dakle oko Ukrine.

¹⁵⁾ Ljubić: Listine I, pg. 65.

¹⁶⁾ Tkalčić: Mon. epp. Zgrb. vol. I, pg. 218: »Nos Radizlaus, comes de Glaas, Vrbaz et Zana.«

¹⁷⁾ »Mrin na Sani i poda nj varoš i selo Klevci«. Miklošić: Mon. serb. pg. 438. Kljevci su na Sani, nekoliko kilometara na jug od današnjega Sanskoga mosta, dakle to mjesto nije nipošto sredovječni Mren, kako to neki naši historici uzimlju.

¹⁸⁾ Miklošić: o. c. pg. 222.

¹⁹⁾ Da je Ključ bio 1325. u vlasti Hrvatinića, sudim prema listini ap. Thallóczy-Barabás: Cod. dip. fam. de Blagay pg. 96, gdje »comes Wilkosclaus filius Horuatini« kaže: »datum in castro nostro Cluc.« Za sina njegova Vlatka Vukoslavića kaže se u Tvrtkovoj listini od god. 1354: »... dokole knez Vlatko ne bude doma u svoje hiže u Ključi.« Történelmi tár 1879. pg. 15. (Wenzel: A szláv történeti emlékek). Da je Vukoslav sin kneza Hrvatina, dakle brat knezova Pavla i Vukca, oca Hrvojeva, dokazat će se nešto niže listinama najjasnije.

²⁰⁾ Thallóczy-Barabás o. c. pg. 66.

²¹⁾ Tkalčić: Mon. epp. Zgrb. II, 91.

²²⁾ Tkalčić: Mon. epp. Zgrb I, 128, 207, 218.

²³⁾ Tkalčić: o. c. vol. II, 90—91. Herbochan istumačio sam kao današnje mjesto Hrvaćani, jer prvo odgovara geografskoj situaciji, a drugo glasovnom poretku.

²⁴⁾ ibidem. Za obje posljednje župe gl. Rački: Hrvatska pg. 39—41.

²⁵⁾ »... vir nobilis Horvatinus, filius condam Stephani, de inferioribus Bosnae confinibus comes.« ap. Klaić: Knezovi Bribirski od ple-

mena Šubić Zgrb 1897. pg. 173. — »Fili Stephanich de Bozna« Miha Madijev cap. 17, nesumnjivo zajamčuje stariji naziv Stjepanići.

²⁶⁾ Knez Stjepan se izriješkom zove kao pokojnik u listini bana Pavla de dato Skradin 2. februar 1301, ali nije nevjerovatno, da je bio mrtav još godine 1299, jer se kao gospodar Donjih Kraja tom prilikom navodi jedino sin mu Hrvatina, a on, Stjepan, se i ne spominje. (Listina u »Radu« vol. 18. pg. 222). Kako nešto vremena iza godine 1301. nestaje s historijskoga pozorišta i kneza Hrvatina, koji ostavlja odrasle sinove, što svakako znači, da je umro u zrelijim godinama, zaključujem otale nekom vjerojatnošću, da je knez Stjepan bio gospodar Donjih Kraja još godine 1244.

²⁷⁾ Napulj 14. juna 1299.: »Hrovatinus comes, nec non filii et fratres eius, consanguinei et cognati virorum nobilium Pauli, bani Croatorum nec non Georgii et Mladeni, fratrum.« Rad vol. 18 pg. 222.

²⁸⁾ Rad 18, pg. 222. (Rački: Rukopisi tičući se južno-slovenske povjesti u arhivih i knjižnicah srednje i donje Italije).

²⁹⁾ Dokaze za to gl. ap. Klaić: Knezovi Bribirski pg 66—68, te bilješke II i 12 na str. 172—173. Gledaj i moju radnju »Pad Mladena Šubića, bana hrvatskoga i bosanskoga,« u Glasniku muzeja za Bosnu i Hercegovinu za god. 1902, pg. 339., gdje je dokazano na osnovu dubrovačkih spomenika, da je ban Pavao vladao čitavom Bosnom do Drine.

³⁰⁾ U Skradinu izdana je 1303. jedna listina, u kojoj se tako govori: »In Christi nomine amen. Temporibus domini nostri inclyti Pauli bani, egregii comitis nostri Mladini junioris et venerabilis in Christo patris Nicolai episcopi Scardonensis.« Listina (orig.) u arhivu jugosl. akademije. Očito se tada u Skradinu više marilo i znalo za možnoga bana Pavla, nego li za kralja Karla I.

³¹⁾ Klaić: Knez. Brib. pg. 173; tude je u izvratku pripočena odnosna listina, inače još nigdje ne objelodanjena.

³²⁾ Dokaze za to gl. u Vjestniku zem. arkiva god. III. (1901.) u mojoj drugoj aužuvinskoj studiji. Jedan je dopunjak tome izišao u istom Vjestniku god. IV. (1902) sv. 3, a drugi će izići u mojoj raspravi »Miha Madijev de Barbazanis« u »Radu« jugosl. akad. za god. 1903.

³³⁾ Rijetki taj naslov tumači Klaić: Knezovi Bribirski pg. 173, bilj. 14.

³⁴⁾ Listina ap. Klaić: Knez. brib. pg. 174 bilješka 18; gl. i str. 81. u istoj knjizi.

³⁵⁾ »A. D. 1305. mensis Junii interfecerunt dnum Mladinum banum Bos(nensem), heretici infideles.« Starine vol. 21 pg. 84 (S. Zlatović: Bribirski nekrolog XIV i XV vijeka). — Na osnovu ove nesumnjive i pouzdane bilješke uzeli smo, da je ban Mladen u svojoj banovini došao u spor s Bogomilima, a naslućujemo, da je s istoga razloga do toga došlo i sa Stjepanićima.

³⁶⁾ Dokaze gl. ap Klaić: o. c. pg. 82—83.

³⁷⁾ U listini, što je izdaje sin njegov Vukoslav Hrvatinić u Sanici 1315. kaže se: »Nos comes Vlkosslaus filius quidam comitis Huruatini;« svakako je ono »quidam« pogrješka budi pisareva, budi prepisivačeva za »quondam«. Thallóczy-Barabás: Cod. dipl. fam. de Blagay pg. 79.

³⁸⁾ Dokaze za sve to gl. u mojoj raspravi »Pad Mladena Šubića« I. c. pg. 341. i dalje.

³⁹⁾ Thallóczy-Barabás: Blagay codex pg. 79.

⁴⁰⁾ o. c. pg. 96—97.

⁴¹⁾ o. c. pg. 96 »... nos comes Wlcosclaus filius Horvatini... nati mei, me decedente, scilicet Lato, Wlc, Paulus.« Lato=Vlatko, samo prema magjarskom običaju izgovaranja toga hrvatskoga imena.

⁴²⁾ Šurmin: Acta croat. pg. 79—80. Prijepis, što ga je Lopašić na brzu ruku učinio u Budimpešti god. 1886, sasvim je manjkav, tako da se tek u glavnom razbire smisao.

⁴³⁾ Miklošić: Mon. serb. pg. 102

⁴⁴⁾ Wenzel: Acta extera andegavensia. Vol. II. pag. 487. O toj će stvari nešto niže biti više govora.

⁴⁵⁾ Gl. o tom Ruvarac: Banovanje Tvrtka bana (1353—1377). Glasnik muzeja za Bosnu i Hercegovinu. Vol. VI. 1894. (Sarajevo) pg. 225—227.

⁴⁶⁾ To sudim po tome, što se u pomirbenoj ispravi između kneza Vlatka i bosanskoga dvora djelomice uključuju i braća njegova i bratučedi.

⁴⁷⁾ Listina, dosta rgjavo prepisana, nalazi se u »Magyar történelmi tár« Bdpst 1879 (Wenzel: A szláv történeti emlékek) pg. 14—15.

⁴⁸⁾ Ljubić: Listine vol. III. pg. 270—271.

⁴⁹⁾ Nagy: Anjoukori okmánytár, vol. VI pg. 546. Da su Grgur i Vladislav Pavlovići rođjaci s Grgurom Stjepanićem, mislim da se smije izvoditi otale, što su imali zajednički posjed; kralj ih naime zove: »Fidelibus suis Gregorio et Ladizlao, filiis Pauli filii Horvatini, ac Gregorio filio Stjepanch, nobilibus de Greben et Dlamuch.« Za Greben gl. Ruvarac o. c.

⁵⁰⁾ Klaić: Povjest Hrvata vol. II, 1, pg. 138. Ruvarac: o. c. pg. 233, 615—618.

⁵¹⁾ Magyar történelmi tár 1879 pg. 16. Listina je svakako prije jula 1357 izdana, jer govori o Grgurevoj »nevjeri«; poslije mira s Ljudevitom Tvrtko ne bi tako govorio.

⁵²⁾ Kukuljević: Arkiv vol. II, 1, pg. 35, stavlja listinu grijekom u godinu 1360.; da baš pripada 1357., jasno je dokazao Ruvarac o. c. pg. 229—230. Isti je dokazao još o. c. pg. 611.—615., da je tada Ljudevit od Humske zemlje dobio samo komad između Cetine i Neretve. Nije bez interesnosti, da se u tom ugovoru govori samo o banovini Bosni i Usori, a izostavljaju Donji Kraji; što se ne navodi Završje ni Hum, to je razumljivo, jer ih je Tvrtko baš tom prilikom izgubio. Možda je pisar te listine, iz koje saznajemo za ugovor, naime bečkiški arciđjakon Gallo, zaboravio te Donje Kraje da navede, što mi se čini veoma vjerojatno, budući da i dalje od god. 1357. ostaju u vlasti bana bosanskoga, a nema nigdje ni traga, da su bili u vlasti kralja ug.-hrv.

⁵³⁾ Šurmin: Acta croatica I, pg. 81—82.

⁵⁴⁾ Gelcich-Thallóczy: Diplom. ragusinum Bdpst 1887: »... magnifico viro domino Tuartcho de vestro regali mandato bano Bossine«; »Domino bano Bossine... tamquam domino vicem domini

nostri domini regis in partibus istis gerenti.« Obje listine su datirane dne 13. aug. 1359. (p. 12).

⁵³⁾ Florianus: *Historiae hungaricae fontes domestici*. Vol. III. Lpzg 1884. pg. 184—185. »Item ad terram Bozne similiter regie corone subiectam, ad conterendam proterviam quorundam rebellancium... Konth palatino... magno exercitu destinavit (sc. Ludovicus rex).

⁵⁴⁾ Šurmin: o. c. pg. 83.

⁵⁵⁾ Fejér: *Cod. dipl.* IX, 3, pg. 395, 397, 411—415 etc.

⁵⁶⁾ Izdavajući dne 13. febr. 1355. ban Stjepan Tvrtko u Djakovu jednu ispravu kaže: »... in presentia reverendi in Christo patris domini fratris Peregrini ecclesie Boznensis, spiritualis patris nostri«... (Jireček: *Srpski spomenici* pg. 32), a dne 8. decem. 1374., da ga je vjenčao »dominus Petrus sancta dei et apostolice sedis gracia episcopus ecclesie Boznensis«. (Fermendžin: *Acta eccl. Boznensis* pg. 41). God. 1390. Tvrtko kaže za kat. crkvu: »cujus plantum me recolo«, gl. Farlati III, pg. 334.

⁵⁷⁾ To se vidi iz kraljeva itinerara od g. 1363., koji ću na drugom mjestu priopćiti.

⁵⁸⁾ Dokazuje listina ap. Ljubić vol. IV, pg. 52—53.

⁵⁹⁾ Sve, što se tiče Trogirana, temelji se na izvadcima iz gradskoga zapisnika u Starine XIII (Rački: *Notae J. Lucii*) pg. 237. Gl. još i Lucius: *Memorie di Traù*. Venezia 1674. pg. 280.

⁶⁰⁾ *Monumenta Ragusina. Libri reformationum*. Vol. III (1359—1364). Zgrb 1895. pg. 266, 269, 272.

⁶¹⁾ Kralj izdaje dvije listine 8. jula 1363. »datum in Plyna in obsidione castri Zokol terre Boznensi«. (ap. Hazai oklevéltár 1234.—1536. Bdpst 1879. pg. 269 i 370), a jednu 10. jula »datum in castris prope Zakol.« (Ljubić *Listine* IV, 57).

⁶²⁾ »Datum in Wereuche feria quarta proxima post festum Divisionis apostolorum anno domini millesimo CCCLX tertio.« (Original ap. Barabás: *Cod. dipl. familiae Teleki de Szék*. Vol. I. Bdpst 1895. pg. 125). Dne 14. aprila 1363. piše se u Kolosmonostoru ovako: »Item duo panceria non meliora, nec viliora, sed mediocriter valentia, et unum currum cum quatuor equis suis ad presentem exercitum regalem proficiscendum, similiter legasset Petro et Stephano nepotibus suis.« (Barabás o. c. pg. 123).

⁶³⁾ Šurmin: o. c. pg. 83—84.

⁶⁴⁾ *Ibidem*.

⁶⁵⁾ Florianus: *Fontes domestici* vol. III. pg. 184—185. Fejér IX, 3, pg. 395 et passim. Novjm se pečatom kralj služi prvi puta dne 18. maja 1364. (Thallóczy-Barabás: *Cod. dipl. de Blagay* pg. 151).

⁶⁶⁾ Ljubić: *Listine* IV, pg. 74.

⁶⁷⁾ Ljubić: o. c. pg. 84.

⁶⁸⁾ Klaić: *Povjest Hrvata* II, 1, pg. 142.

⁶⁹⁾ Ljubić: l. c.

⁷⁰⁾ Miklošić: *Mon. serb.* pg. 176. i Pucić: *Srpski spomenici* pg. 126 (listina od god. 1415).

⁷³⁾ Theiner: Mon. Hung. II, pg. 91—92. Kukuljević: Arkiv II, I, pg. 12.

⁷⁴⁾ Šurmin: Acta croatica I, pg. 85—86.

⁷⁵⁾ Klaić: Povjest Bosne pg. 90.

⁷⁶⁾ Miklošić: Mon. Serb. pg. 187: »Takožde že i mene svojemu rabu za milost svojego božstva darova procisti mi otrasli blagosadnej v rode mojem i spodobi me sugubim vjencem, jako oboja vladičstviya ispravlati mi, prvije od isprva v bogodarovaniji nam zemli Bosni, po tom že gospodu mojemu Bogu spodoblšu me nasljedovati prijestol mojih praroditel, gospode srpske, za nje bo ti bjehu moji praroditelije v zemlijem carstvi carstvovavše i na nebesnoje carstvo preselili se: mene že videšću zemlu praroditel mojih po njih ostavlšu i ne imušću svojego pastira i idoh v srpskoju zemlu, želaje i hote ukrepiti prestol roditelj mojih i tamo šdšu mi vjenčan bih bogom darovanim mi vjencem na kraljevstvo praroditelj mojih.« — Šurmin: o. c.: »spodoblen bih carstvovati va zemlah roditel i praroditel naših.«

⁷⁷⁾ O tom gl. Klaić: Povjest Hrvata II, I, pg. 171—174.

⁷⁸⁾ Miklošić l. c. i Šurmin l. c.

⁷⁹⁾ Miklošić pg. 189 i 190.

⁸⁰⁾ Thallóczy: Kako i kada je Hrvoje postao veliki vojvoda bosanski. Glasnik muzeja za Bos. i Herc. IX (1897.) pg. 183—172. Šurmin o. c. pg. 91—93.

⁸¹⁾ Pucić: Spom. srp. I, pg. 171—172.

⁸²⁾ Šurmin: o. c. pg. 165—166.

⁸³⁾ Klaić: Krčki knezovi Frankapani I, pg. 233.

⁸⁴⁾ Gl. o njoj Radonić: Der Grossvojvode von Bosnien Sandalj Hranic Kosača. Jagić: Archiv XIX (1897.) pg. 390—393.

⁸⁵⁾ Miklošić: o. c. pg. 282, 305, 377. Theiner: Mon. Hung. II, 230—236.

⁸⁶⁾ Starine vol. XVIII. pg. 231—232. — O rodu Hrvojevu gl. Ruvarec: O rodu Hrvoja velikoga bosanskoga vojvode. Glasnik srp uč. dr. vol. 49. Ljubić (Povjestnička istraživanja o Hrvoji velikom bosanskom vojvodi i spljetskom hercegu Rad 26. pg. 74—92) tvrdi, da je Hrvoje polazio iz porodice Horvatića, nazvane tako, »što je po nekojih izlazila iz dobro nam poznate slavne hrv. obitelji Horvat«, no to je dakako sasvim pogriješno. Gl. o porodici Hrvatinića rodoslovlje ap. Klaić: Povjest Hrvata II, I, pg. 242. Naše je donekle popunjeno.

Bilješke glavi II.

¹⁾ Tu je nosio od 17. novembra 1370.

²⁾ Apud Pez: Scriptorum rerum Austr. vol. II. pg. 819: Dum . . . Ludovicus rex diem sibi mortis propinquare cognovisset, accersitis utrisque filiabus, ipsius gener . . . Wilhelmus dux una cum sponsa sua personaliter comparens suam praesentiam exhibuit. Ubi fertur, suam voluntatem coram

multis positis aperuisse, ut dux Wilhelmus una cum sponsa Hedviga regnum sortiretur Ungariae, pro quo duces Austriae plurimum desudarunt; dominus vero Sigismundus una cum Maria regno Poloniae potiretur, quod plurimum Bohemi ambierunt.

³⁾ Cf. Huber: *Geschichte Oesterr.* vol. II, Gotha 1885., pg. 325.

⁴⁾ Datum daje Paulus de Paulo: *Memoriale* ed. Amstelaedami pg. 423. Pavao Pavlović živio je u to doba u Zadru kao odličan muž; njegove kronološke bilješke vrlo su pouzdan izvor sve do god. 1408.

⁵⁾ *ibidem*: »deinde cras hora tertiarum videlicet 17. mensis praesentis (sc. septembris), Domina Maria filia senior . . . coronata fuit in regem.« To potvrđuje i Marija u brojnim listinama iz prvih godina njezina vladanja ovim riječima: »Ludovico . . . absque heredum masculinorum solacio ab hac luce decesso, nobisque ex hoc iure geniture ad solium ipsius regni nostri Hungariae, uti filius masculinus ipsius genitoris nostri transcendentibus et sceptrum regiminis eiusdem regni gubernantibus . . . « *Zala vármegye története, Oklevéltar.* Vol. II, Bdpst 1890. pg. 188.

⁶⁾ Wenzel: *Acta extera* vol. III. Bdpst 1876. pg. 491. Poslanik se punim imenom zvao: »Thomasius Georgii dictus Garazda de Neguelich de Posega «

⁷⁾ Ljubić: *Listine* vol. IV. pg. 189.

⁸⁾ o. c. pg. 190.

⁹⁾ Wenzel: o. c. pg. 511, 513, 533.

¹⁰⁾ Za Poljsku gl. Huber: o. c. pg. 325—329.

¹¹⁾ Ljubić: o. c. pd. 187.

¹²⁾ o. c. pg. 188.

¹³⁾ Klaić: *Povjest Bosne.* Zgrb 1882. pg. 159.

¹⁴⁾ To se lasno daje zaključiti iz svega onoga, što se kasnije zbiva.

¹⁵⁾ O podrijetlu i porodici toga znamenitoga muža još uvijek se vrlo malo znade. Laurencius de Monacis (*Carmen de casu illustrium reginarum et de lugubri exitu Caroli Parvi.* ap. Cornelius: *Chronicon de rebus venetis.* Venezia 1758. u dodatku), koji je pisao na želju kraljice Marije, kaže o njem, da ga je Ljudevit I. podigao iz sirotinje (agresti de tugurio, partem vulgi, tenebrisque iacentem) do vranskoga priorata, što zacijelo znači, da su Paližne bili siromašni plemići. Jedna Paližna ili Palična ležala je u križevačkoj županiji oko današnjega Ludbrega, a spominje se po crkvi g. 1334. kao »ecclesia s. Petri de Palichna« Drugo jedno mjesto, danas Palešnik u kotaru i općini garešničkoj, darovao je kralj Žigmund Filipu Korogyu, sinu Stjepanovu, kao bivši posjed nevjernoga Ivana Paližne i njegovih rođjaka. (Csánki: *Körösmegye a XV-ik században.* Bdpst 1893. pg. 25). Time je najjasnije dokazano, da postojbinu porodice Paližna imamo samo tude tražiti. Kao nasljednik Rajmunda de Bellmonta bude Ivan od Paližne izabran priorom vranskim oko god. 1378., dok je kao podprior jur od 1370. upravljao Vranom. Dne 26. maja 1381. podiglo je zadarsko vijeće protiv njega tužbu, što je neke zadarske građjane istjerao iz posjeda dvaju sela, Bojišća i Zablaće, u koji ih je uveo ban Nikola Szécsy. Opet se s njime sastajemo 29. septembra 1382., kad pred stolno-biogradskim križarima priznaje, da je »in presiduum et augmentum

sancte matris Ecclesie, iuxta reginalis serenitatis ac prelatorum et baronum suorum scitu« trebao mnogo novaca, pak da je stoga mjesto Uj Udvar kod Kaniže, a posjed njegove crkve, založio za 4.000 zlat. for. Kanižljijama. U polovici 1383. još je bio u milosti na dvoru, dapače i njegov rod, jer je jedan od glavnih časnika one vojske, koja je u februaru iste godine iz Zadra odjedrila put Apulije, bio pored bana Ivaniša Horvata, još i njegov sinovac, inače neimenovan. Rodjaci pak njegovi bili su braća Tomo i Petar, te stričevići Juraj, Berislav, Ivan, Nikola, Mato i Petar. Gl. Kukuljević: Priorat vranski. Rad jugosl. akad. vol. 81. Zgrb 1886. pg. 63. i Pór: Ifjabb Erszébet királyne, Nagy Lajos király felesége. Századok 1895. pg. 903.

¹⁶⁾ Paulus de Paulo ed. cit. pg. 423.

¹⁷⁾ Lucius: De regno Dalmatiae et Croatiae. Amstelaedami 1666. pg. 250.

¹⁸⁾ o. c. pg. 251.

¹⁹⁾ ibidem.

²⁰⁾ ibidem.

²¹⁾ Chronica ragusina Junii Restii. Dig. N. Nodilo (Monum. spect. hist. Slav. merid. vol. 25). Zgrb 1893. pg. 170.

²²⁾ Ljubić: o. c. pg. 192.

²³⁾ o. c. pg. 195-196.

²⁴⁾ Od mletačke pogibije naročito je strepio Dubrovnik. Resti (o. c. pg. 170) donša vijest, dašto po starijem izvoru, da se u Dubrovniku pročulo, »che per la morte di Ludovico i Veneziani avriano tentato impadronirsi un' altra volta della Dalmazia, la cui perdita sarebbe di sommo pregiudizio agl' interessi della republica di Ragusa«, stoga da se odlučilo pozvati dalmatinske gradove u obranbeni savez. To se potvrđuje i izvodima iz đubrovačkoga vijeća umoljenih od 21. oktobra 1382. (Gelcich-Thallóczy: Diplomatarium ragusinum. Bdpst 1887. pg. 701-702), ali se podjedno vidi, da je pogibija prijetila i s kopna, to jest od kralja Stjepana Tvrtka, pa stoga se sklapa i protiv njega savez. Naše je mišljenje, da je ona vijest o Veneciji, kako se to jasno razbire iz neutralna vladanja njezina, kroz sve vrijeme do god. 1408. sasvim neosnovana bila, te više plod straha i kombinacije političke. Posljednji je rat od g. 1380. republiku i moralno i materijalno tako oslabio, da dugo nije sigurnošću pomišljati na kaku otvorenu akciju na dalmatinskoj obali.

²⁵⁾ Wenzel: Acta extera III, pg. 502-504.

²⁶⁾ Lucius ed. cit. pg. 256-257.

²⁷⁾ Wenzel: o. c. pg. 504-505.

²⁸⁾ Ljubić: o. c. pg. 194-195.

²⁹⁾ o. c. pg. 195.

³⁰⁾ o. c. pg. 196.

³¹⁾ o. c. pg. 197-199.

³²⁾ o. c. pg. 199-200.

³³⁾ o. c. pg. 200-201.

³⁴⁾ o. c. pg. 203.

³⁵⁾ o. c. pg. 201-203.

³⁶⁾ o. c. pg. 206—207.

³⁷⁾ Listina o imenovanju Lackovićevom ap. Lucius: *Memorie di Traù. Venez.* 1674. pg. 326—327, a za Bubeka gl. Fejér: *Cod. dipl. X, I*, pg. 261—262. (»nos Emericus Bubek, totius regni Russiae capitaneus«).

³⁸⁾ Paulus de Paulo edit. cit. pg. 423: »Die prima augusti, applicuit Jadram novus banus, videlicet dominus Stephanus Lazchovic«; otale se jasno vidi, da su Hrvati zvali bana svoga Lacković.

³⁹⁾ Lucius: *Mem. di Trau* pg. 327.

⁴⁰⁾ Tkalčić: *Spom. grada Zagreba* vol. I, pg. 299. Tude kaže Jeličeta: »... pridem nobis Zagrabiæ existentibus«. (de dato 1. apr. 1384, Budim). Po Póru (o. c. pg. 908) bila je Jelisaveta 3. decembra na povratku u Zagrebu.

⁴¹⁾ Paulus de Paulo o. c. pg. 423. Zanimljivo je, da Pavlović Hedvigu zove hrv. narodnim imenom Draga.

⁴²⁾ Paulus o. c. Da je buna baš malo pred dolaskom kraljičinim planula, zaključujemo otale, što naš svjedok kaže: »Eodem anno (sc. 1383) die 28 oct. castrum Auranae reddidit se, quod modicum prius rebellaverat iussu Joannis de Palisna olim prioris Vranac«. Kano da je Paližna odmah skinut sa svoje časti, čim se pročulo za bunu?

⁴³⁾ Paulus l. c. Fejér: *Cod. dipl. X, I*, pg. 96. Dne 3. nov. 1383. još je u Zadru, 4. nov. kreće (po Pavloviću) na put, 3. dec. je u Zagrebu (Pór l. c.), 20 dec. u Križevcima (Fejér X, I, pg. 92), 3. jan. 1384. u Sušici kod Gjurjgjevca (Tkalčić o. c. 299), 4. jan. u Virovitici (*Codex dipl. comitum de Zichy. vol IV Bdpst 1878 pg. 274*), 17. jan. u Požegi (Zichy o. c. pg. 273), a u februaru u Budimu po Póru l. c.

⁴⁴⁾ Paulus l. c.

⁴⁵⁾ Paulus pg. 424.

⁴⁶⁾ Kukuljević: *Arkiv za jugoslav. povj.* Vol. II, pg. 36.

⁴⁷⁾ Ljubić: o. c. pg. 219.

⁴⁸⁾ o. c. pg. 221—222.

⁴⁹⁾ Gl. o tom Wertner: *A Garaiak. Századok 1897.* pg. 903—938, prema čijim je rezultatima i izradjena priložena genealogijska tabla. Onda Karácsonyi: *A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig.* Első kötet. Bdpst 1900 pg. 414—424 (Dorozsma).

⁵⁰⁾ Kukuljevićevo, a po njem i Bojničićevo čitanje »Druzina«, mjesto »Drusma«, krivo je.

⁵¹⁾ Wenzel o. c. pg. 532.; listina je prema franc. načinu datirana još 1384., no treba da je 1385. prema našem načinu brojenja nove godine.

⁵²⁾ Ap. Pór: o. c. pg. 914. To je Theodoricus de Niem, koji je napisao djelo o crkvenom raskolu (*Historiae... res suo tempore... durante perniciosissimo schismate inter Urbanum VI. et Clementem antipapam eorumque successores gestæ 1378—1410*), a izdao ga je Erler god. 1566.; Theodoricus je živio od 1372. na papinskom dvoru u Avignonu, kašnje u Rimu. Testamenat mu je od 15. marta 1418.

⁵³⁾ Wenzel o. c. pg. 576—577 (nema u Ljubića).

⁵⁴⁾ de dato 27. juni u Brinju. Ljubić o. c. pg. 217—218.

⁵⁵⁾ Pór o. c. pg. 915.

⁵⁶⁾ Imola je izmedju Bologne i Faenze.

⁵⁷⁾ O tom raspravlja opširno Pór o. c. pg. 915—917.

⁵⁸⁾ O njima gl. Wertner: A Horvátiak elei Századok 1897 pg. 514—518 i Karácsonyi o. c. pg. 196—200. Tim je radnjama dokazano, da je krivo mišljenje Račkijevo, da su Horvati iz Ivanića kraj Zagreba (Rad 2, pg. 113), te grofa Wilczeka (A Horváthy család lázadása és a magyar tengervidek elszakadása. Századok 1896 pg. 621), koji ih identifikuje s porodicom Paližna, a onda sudi, da su nezakoniti potomci anžuvske kraljevske porodice, pošto im se grb sastoji od pet liljana, a to je u prvom redu znak te dinastije.

⁵⁹⁾ To je prvi dokazao Csánki: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában Vol. II. Bdpst 1894 pg. 317. Gl. i Klaić: Horvati i njihovi gospodari. (1238—1481). U »Spomencvieću« Mat. Hrv. Zagreb 1900. pg. 142—145.

⁶⁰⁾ Gl. o tom Ljubić: o. c. pg. 119—163.

⁶¹⁾ Rad II, pg. 113 (Rački: Pokret na slavenskom jugu)

⁶²⁾ Prvi puta 13 januara 1385: »... sigillo domini Valentini episcopi Quinqueecclesiensis sumpni cancelarii matris nostre karissime jussimus consignari«. Zichy o. c. pg. 294. Gl. i Fejér X, I, pg. 214 (za 12 juna 1385).

⁶³⁾ S naslovom: »divina miseratione tituli sancte Sabine, sancte romane seclesie presbyteri cardinalis. Tkalčić o. c. pg. 334.

⁶⁴⁾ Tkalčić o. c. pg. 306.

⁶⁵⁾ Thuróczy ap. Schwandtner: Scriptorum rerum hungaricarum vol. I. Tyrnaviae 1765 (novo izdanje) pg. 326.

⁶⁶⁾ To se vidi iz listine ap. Fejér X, I, pg. 182.

⁶⁷⁾ Corpus juris hungarici. Vol. I, (1000—1526) Bdpst 1899, pg.

⁶⁸⁾ Fejér X, 8, pg. 182—183. Grbove tumači Pór o. c. pg. 920.

⁶⁹⁾ Bojničić: Der Adel von Kroatien u. Slavonien Nürnberg 1897. pg. 64—65 (tekst) i Tabla 46.

⁷⁰⁾ Fejér X, I, 232, X, 3, 35 (6 okt. 1385), X, 3, 29, X, 8, 210. Corpus iuris ed. cit. pg. 188.

⁷¹⁾ Zichy codex vol. IV. pg. 305 (8 maja 1385), i pg. 309 (6 oktobra 1385).

⁷²⁾ Potvrđuju u augustu mletačke listine ap. Ljubić o. c. pg. 222. Za Kaniškoga gl. Pór o. c. pg. 921.

⁷³⁾ O tome javlja Teodorik Nieheimski; cf. Pór: Kis Károly és Erzsébet utolsó évei. Századok 1896 pg. 129—130.

⁷⁴⁾ Gataro Andrea (Istoria padovana ap. Muratori Scriptorum rerum italicarum vol. XVII, pg. 521), onda Thuróczy ed. cit. pg. 326—334, koji po Laurenciju de Monacis donosi opširne govore i odgovore, dašto tek u jezgri svojoj istinite.

⁷⁵⁾ Pór u Századok 1896 pg. 133

⁷⁶⁾ Klaić: Povjest Hrvata. Vol. II, pars I Zgrb 1900 pg. 220.

⁷⁷⁾ Fejér X, I, pg. 116—218.

⁷⁸⁾ Gataro i Laurencius de Monacis l-c.

⁷⁹⁾ Gataro l. c.

⁸⁰⁾ Zichy codex pg. 312; Hazai okmánytár vol. VII, pg. 420 i Fejér X, I, pg. 271.

⁸¹⁾ Gataro o. c. pg. 522, onda Thuróczy i Laurentius l. c.

⁸²⁾ Skupljeno po napuljskim izvorima kod Póra o. c. pg. 137—138.

⁸³⁾ A taj je bio čitavo vrijeme uz Karla II. Dračkoga.

⁸⁴⁾ Gataro pg. 523.

⁸⁵⁾ Kukuljević: Arkiv VII, pg. 32. Možda je Hrvoje bio u vojsci Karlovoj, kao što su to bili i neki drugi stranci?

⁸⁶⁾ Gataro pg. 524.

⁸⁷⁾ Monumenta Vaticana. Ser. I, vol. 3 (Bullae Bonifacii IX), pg. 136.

⁸⁸⁾ Fejér X, I, pg. 279.

⁸⁹⁾ Fejér X, I, pg. 283—289. Gl. Lindner: Geschichte des deutschen Reiches unter König Wenzel. Vol. I, Braunschweig 1875. pg. 264—266.

⁹⁰⁾ Sjedište bilo je u banovini mačvanskoj, koja je potpuno bila u vlasti Horvata Gl. Fejér X, I, pg. 367, 414.

⁹¹⁾ Taj događaj opisuje kraljica Marija u više listina ap. Fejér X, 3, 312—322, X, I, 333, 344, 355, 367. Onda Thuróczy o. c. pg. 349—351 i Windecke: Denkwürdigkeiten zur Geschichte des Zeitalters Kaiser Sigismunds. Edit. Altmann. Berlin 1893. pg. 13.

⁹²⁾ Rad II, pg. 132.

⁹³⁾ Pór o. c. pg. 147.

⁹⁴⁾ Paulus de Paulo pg. 424: »1387... die 16. jan. applicuit novum, quod domina regina senior obiit in castro Novigrad in captivitate.«

⁹⁵⁾ Fejér X, 3, pg. 316: »et tandem antefatam dive memorie ill. dom. Elizabeth... in dicto castro Ujvár (= Novigrad) vocato, inopinabili austerae necis interitu ferientes, nobis cernentibus immaniter iugularunt,« (sc. braća Horvati i Paližna). Savremeni Mlečanin Rafael Caresini kaže: »...subsequenter ipsa regina Elizabeth extitit in carcere (proh dolor!) interfecta.« (Muratori: Scriptorum XII, 476) Padovanac Gataro (pg. 542) dapače kaže, da je Jelisaveta smaknuta na zapovijed i u nazočnosti bana Ivaniša Horvata, pa da mu se Marija tom prilikom zagrozila osvetom, kad izidje na slobodu.

⁹⁶⁾ Paulus de Paulo l. c. Mrtvu kraljicu otpratili su nakon zađušnica u crkvi sv. Krševana Zadrani Benedikt de Gallo, Marin de Matafaris i Grgur de Nassis.

⁹⁷⁾ Kad bi bila namjera ustaša, kako se to kod nas obično uzimlje, to, da tim činom zaplaše protivnike svoje, naročito Žigmunda, što više, da možda osujete njegovo krunisanje, onda se odista nikako ne bi moglo zgoditi, da bi Žigmund kao kralj dne 8. aprila (dakle nakon tri mjeseca) rekao mletačkom poslaniku Pantaleonu Barbu, da želi sklopiti savez s Venecijom na izbavljenje obiju kraljica (mater nostra et uxor nostra), dapače Krčki knez Ivan javio je u Budim, da se nada, da je Jelisaveta još na životu, dok za Mariju zna to pouzdano (Ljubić: o. c. pg. 237); otale slijedi, da su se tek glasovi pronosili o smrti Jelisavetinoj Još dne 22. marta

ne zna se ništa u Veneciji o Jelisavetinoj smrti, jer se toga dana zaključuje: »Quod similiter possit levari et conduci ad partes Sclavonie (a to je Hrvatska u kojoj se tada nalazio Novigrad), ser Johannes de Ymola, nuncius serenissimarum dominarum reginarum Hungariae.« (Ljubić o. c. 232). Tek sredinom aprila znalo se u Budimu pouzdano, da kraljice udove više nema na životu, jer 14. aprila spominje je Žigmund u jednoj listini kao već blagopokojnu. (Géresi: Codex dipl. comitum Károlyi. Vol. I, Bdpst 1882. pg. 423). — Da su o čitavoj stvari samo glasovi kolali, svjedoči i stilizacija savremenoga Pavla Pavlovića, kad kaže: »1387. die sabb. 9. febr. fertur quod corpus praedictae dom. reginae fuit portatum Jadram et repositum in mon. Sancti Grisogoni« (ed. cit. pg. 424).

⁹⁸⁾ Paulus de Paulo (pg. 424), a potvrđuje ga Ladislav u listini ap. Wenzel o. c. III. pg. 626. Iz riječi: »Sed ut in tanti iactura principis et lugubris casus eventu solamen aliquod capiatis, scitote, quod eius necem satis grandem, ultro tamen pro sceleris gravitate pusilla celere nutu Dei non passi diu tam nefandum et atrox inultum manere facinus et impune. Nam pene cunctos proditores et sceleste factionis conscios aut gladius trucidavit, aut noster carcer habet inclusos, vel esules lares et fines patrios percussi formidine reliquerunt,« moglo bi se nagadjati, da je smrt Jelisavetina uslijedila na izričnu osvetljivu želju napuljskoga dvora.

⁹⁹⁾ Rački u Radu II, pg. 132--133.

¹⁰⁰⁾ Uza sve to listine su u nekim mjestima datirane po kraljici Mariji: »Anno dom. 1386. indic. 9. regnante serenissima domina nostra Maria . . . 27 mensis septembris«. Fejér X, I, pg. 304., neke opet s formulom »Maria regina impedita« (Fej. X, I, pg. 323). Provizorna vlada budimska izdavalja je listine pod posebnim pečatom s nadpisom: »Siggillum regnicolarum Hungariae« (Fej. X, I, 323, gdje se grb i поблиže opisuje). — Szécsy se spominje kao palatin dne 13. oktobra 1386. (ap. Géresi: Cod. dipl. Károlyi I, 420), no malo po tom uzme Žigmund Stjepana Lackovića za palatina (Cf. Magyar nemzet története. Vol. III. Bdpst 1895. (Schönherr: Az Anjou-ház örökösei) pg. 395. — Mirko Bubek je kao državni sudac spomenut dne 13. oktobra 1386. (Zichy Codex IV, pg. 322), a i kasnije kao »iudex curie domini Sigismundi« (17. okt. 1387. Zala megye codex vol. II, 212).

¹⁰¹⁾ Ap. Fejér X, I, pag. 301, 299, 298.

¹⁰²⁾ Ljubić: IV, 231--232.

¹⁰³⁾ ibidem.

¹⁰⁴⁾ Ortway: Oklevelek temesvármegye és Temesváros történetéhez. Vol. I (1183--1430) Pozsony 1896. pg. 169. Da su Hrvati bana zvali od Lučenca (de Lossonczy), dokazuje Paulus de Paulo kad piše: »eodem die (23. dec. 1388.) applicuit Jadram dom. Lauzislus de Luszens banus Sclavoniae«. Edit. cit. pg. 425.

¹⁰⁵⁾ Fejér X, I, pg. 352.

¹⁰⁶⁾ Fejér X, I, pg. 380.

¹⁰⁷⁾ Zichy-codex vol. IV, pg. 325 i Géresi: Cod. dipl. comitum Károlyi I, pg. 421. Tu se kaže: »in presenti exercitu pro libe-

ratione earundem dominarum reginarum instaurato« (Zichy pg. 324.) i: »in presenti nostro exercitu« (Géresi, 421).

¹⁰⁸⁾ Fejér X, 1, pg. 325—326. Iz izreke: »... dum dante Domino sceptro et corona Hungarie feliciter insignati fuerimus«, možemo zaključiti, da je Žigmund tada već imao pouzdane nade na svoj skori izbor.

¹⁰⁹⁾ Tkalčić o. c. pg. 307—308. Listinu ima Fejér X, 1, pg. 393 do 394, ali vrlo rdjavo; tako on čita mjesto »cum Hervoe«, »cum Horvath«.

¹¹⁰⁾ Lucius: Mem. di Traù pg. 331: »Datum in meo exercitu in obsidione castris Nomach«. Ako Nomach nije krivo napisano mjesto »Gomech«, to jest Gumnik ili Bosiljevo, onda ne znam, što je.

¹¹¹⁾ o. c.

¹¹²⁾ Paulus de Paulo pg. 424.

¹¹³⁾ Barabás-Thallóczy: Cod. dipl. fam. de Blagay pg. 189. Ja taj događaj stavljam poradi toga u god. 1387, jer se neposredno pred njime navodi jedan iz 1384, a za njime iz 1388

¹¹⁴⁾ To se zaključuje iz kasnijih događaja.

¹¹⁵⁾ To potvrđuje 14. sept. 1387. sama kraljica Marija: »... regna nostra Dalmatie, Croacie et Slavonie, ac comitatum de Posega, banatus Machoviensem et Zeurimensem, simul cum castris in eisdem habitis, omnino in eorum ditioni et regimini subiugarunt.« Fej. X, 3, pg. 316.

¹¹⁶⁾ Windecke, Žigmundov tajnik i životopisac, izrično kaže: »Also man zalt 1300 und 87 jor des lesten tages in dem merzen, do wart konig Sigemont zu Ungerschem Konige gecrönet von etlichen landesherren, die von sine teile waren.« Ed. Altmann (Berlin 1893.) pg. 14.

¹¹⁷⁾ Datum daje Žigmund sam u listini ap. Fejér X, 8, pg. 240.

¹¹⁸⁾ Rafael Caresini: ap. Muratori XII, pg. 477.

¹¹⁹⁾ Aenea Silvio Piccolomini, savremenik Žigmundov, kasnije papa Pio II. † 1464. ap. Palacky: Reise nach Italien pg. 113.

¹²⁰⁾ Lucius: De regno pg. 254.

¹²¹⁾ Žigmundova listina de dato Budim 14. aprila 1387. ap. Géresi o. c. pg. 422. Provalu u Baranju i na Pečuh potvrđuje i Marija 14. sept. 1387. ap. Fejér X, 3, pg. 316—317.

¹²²⁾ Žigmund u listini de dato Gumnik 10. aug. 1387., Budim 2. juna 1387., Budim 15. januara 1387. omnia ap. Ortway: Oklevelek Vol. I, pg. 150, 157, 163.

¹²³⁾ Ortway: o. c. pg. 150 i 157. »districtus de Berekzow« je današnje Berkasovo (Cf. Csánki: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában Vol. II. Bdpst 1894. pg. 295.). Fejér X, 4, pg. 664 (de dato 1408. Nikoli Gorjanskomu) i Hazai okmánytár vol. VII. Bdpst 1880. pg. 434 (istomu de dato Zvolen 1. aug. 1406.).

¹²⁴⁾ Ortway: o. c. pg. 150.

¹²⁵⁾ Fejér o. c. X, 4, pg. 663—664 i Hazai okmánytár vol. VII, pg. 434—435.

¹²⁶⁾ Fejér: o. c. X, 2, pg. 415—416 (de dato 4. mart 1397).

¹²⁷⁾ Ljubić: o. c. pg. 237—238.

¹²⁸⁾ Ljubić: o. c. pg. 236, 238—239.

¹²⁹⁾ Rafael Caresinus ap. Muratori vol. XII, pg. 477.

¹³⁰⁾ Narod ga danas zove Vuksanova gradina.

¹³¹⁾ Fejér: Cod. dipl. X, 1, pg. 357—359 i Raf. Caresinus l. c.

¹³²⁾ Paulus de Paulo pg. 424

¹³³⁾ Lucius: De regno ed. cit. pg. 254—255. »Datum . . . sub sigillo Butco comitis Corbavie, Curie nostre magistri Ofpatini.« Ofpatin je abreviatura za officii palatini.

¹³⁴⁾ Bullettinó vol. IV. pg. 136: »1387. Juli 2. Paulo Karolo comiti Corbavie et Dalmacie et Croacie capitaneo et gubernatori.«

¹³⁵⁾ Paulus de Paulo l. c.

¹³⁶⁾ ibidem.

¹³⁷⁾ Raf. Caresinus: l. c.

¹³⁸⁾ Ljubić: IV, pg. 242—243.

¹³⁹⁾ o. c. pg. 241 (de dato 14. juni).

¹⁴⁰⁾ o. c. pg. 241—242.

¹⁴¹⁾ Paulus de Paulo l. c.

¹⁴²⁾ Fejér: Cod. dipl. X, 1, pg. 359 i Hazai okmánytár (Cod. dipl. patrius) vol. II, pg. 151—152 (de dato Diósgyör 29 septb.).

¹⁴³⁾ Ortway: o. c. pg. 147—148 (de dato Križevac 6. aug. 1387.) i Fejér X, 1, pg. 415—416 (de dato Budim 26. april 1388). Obje se listine popunjuju, te daju jasnu sliku i pouzdanu kronologiju.

¹⁴⁴⁾ Fejér X, 1, pg. 336 i 341.

¹⁴⁵⁾ Ortway: o. c. pg. 152 i Fejér X, 1, pg. 333: »in descensu nostro sylvestri cis castrum Gumech«.

¹⁴⁶⁾ Ljubić V, pg. 351—352.

¹⁴⁷⁾ Hazai okmánytár vol. V, 173.

¹⁴⁸⁾ To je ono »Zuglak« (?) naših pisaca. Ta je familija imala svoje posjede u srijemskoj županiji.

¹⁴⁹⁾ Fejér X, 1, pg. 350.

¹⁵⁰⁾ Fejér X, 3, pg. 322.

¹⁵¹⁾ Wenzel: Acta extera vol. III. pg. 666. Listina je krivo datirana 1388. godine mjesto 1387., kako je to dobro opazio Huber: Die Gefangnehmung der Könniginen Elisabeth u. Maria von Ungarn etc. Wien 1885. pg. 17, nota 4.

¹⁵²⁾ Fejér o. c. vol. X, 3, pg. 312—322.

¹⁵³⁾ Wenzel l. c.

¹⁵⁴⁾ Fejér X, 1, pg. 417—418. o. c. X, 4, 665 i Hazai okmánytár vol. VII, pg. 435—437.

¹⁵⁵⁾ Fejér X, 1, pg. 427 (de dato Budim 22. juna 1388). Tako se radilo i u Zadru 1384 nakon otkrivene urote, kako je na svom mjestu već spomenuto.

¹⁵⁶⁾ Fejér X, 1, pg. 417 i X, 4, pg. 664.

¹⁵⁷⁾ Hazai okmánytár vol. VII. pg. 425. — Kod izradbe događaja od gorjanske katastrofe do pod konac god. 1387. veoma je teško utvrditi hronološki slijed. Kako je nama stajalo na dispoziciju kud i kamo više izvora, nego li onima, koji su do sada na tom radili, to nam je i uspjelo u tom učiniti neki napredak.

¹⁵⁸) Još 28. marta 1385. priznao mu je dvor ug. kraljevski naslov (Arkiv vol. II, pg. 36), a u svim listinama iz god. 1387. Žigmund i Marija konzekventno ga nazivlju banom, primjerice: »... et quedam ex eisdem castris manibus Twerthk Bani Boznensis...« (Fej. X, 3, 318).

¹⁵⁹) Miklošić; Mon. serbica pg. 211.

¹⁶⁰) Thallóczy-Gelcich: Dipl. ragus. pg. 108—110.

¹⁶¹) Spljećani se tuže dne 10. juna 1388: »... a tribus annis circa, domini regis Boznensis ferimur oppressionibus...« Fej. X, 1, pg. 493.

¹⁶²) Lucius Mem. di Traù pg. 512.

¹⁶³) o. c. pg. 332—333.

¹⁶⁴) ibidem. To dokazuje dodatak napisan na ledjima pomenute instrukcije: Non habuit locum, quia non ivit« (sc. Miha Madijev).

¹⁶⁵) o. c. pg. 339.

¹⁶⁶) Paulus de Paulo ed. cit. pg. 424. God. 1389. treba ispraviti u 1387., kako je to Rački u Rad 3, pg. 69 učinio. Listina ap. Fejér X, 1, pg. 394—395 (iz Lucija: Mem di Tr. 333), u kojoj se kaže: »Albertus, Stephani de Laczkovich, electus prior Aurane, loco Domini Ladislavi. fratris sui, Dalmatiae et Croatiae bani,« svakako je nepouzdana, jer tada bio je hrv.-dalm. ban »Dyonisius filius Thomae«, kako dokazuju dvije vjerodostojne povelje od 17. okt. 1387. (Ortvay o. c. pg. 160) i 28. okt. 1387 (Gelcich-Tallóczy: o. c. pg. 110). Albert je bio, kako to druge povelje pokazuju, iz sjevero-ugarske porodice de Nagy-Mihály i de Sztára.

¹⁶⁷) Paulus de Paulo l. c.

¹⁶⁸) Fejér X, 1, pg. 395. Samo za Spljet, ali takih je pisama prior zacijelo poradi kritične situacije i ostalim gradovima pisao.

¹⁶⁹) Zichy-codex vol. IV, pg. 344 i dalje: »... pro presenti expeditione nostra exercituali adversus nostros infideles et regni nostri emulos.«

¹⁷⁰) Paulus de Paulo l. c.

¹⁷¹) Lucius: Mem. di Traù pg. 334—335 i Paulus de Paulo l. c.

¹⁷²) Paulus de Paulo pg. 425 i Lucius o. c. pg. 336—338.

¹⁷³) ibidem.

¹⁷⁴) Lucius o. c. pg. 339—340.

¹⁷⁵) o. c. pg. 341—342.

¹⁷⁶) o. c. pg. 343.

¹⁷⁷) Ljubić IV, pg. 248—249.

¹⁷⁸) o. c. pg. 249.

¹⁷⁹) o. c. pg. 250. Tude kaže vijeće obzirom na tu vijest: »quod vehementissime tangit statum nostrum.«

¹⁸⁰) o. c. pg. 257—258. Duždevu ispriku potvrđuje listina spljetska ap. Lucius: Mem. di Tr. pg. 336 (de dato 19. jan. 1388).

¹⁸¹) »Ladislaus de Lossonch regni Sclavonie (banus) atque Dalmatiae, Croatiae Gubernator ac regii exercitus capitaneus generalis.« Lucius: Mem. di Traù pg. 346.

¹⁸²) Paulus de Paulo l. c.

¹⁸³) Klaić: Povjest Hrvata II, 1, pg. 248.

¹⁸⁴) Paulus de Paulo l. c. Za poraz slijedim mišljenje Klaićevog l. c.

¹⁸⁵) Ljubić o. c. pg. 261.

- ¹⁸⁶⁾ o. c. pg. 261—262. Za Pavla gl. i Wenzel o. c. pg. 659.
- ¹⁸⁷⁾ Lucius: Mem. di Traù pg. 343—347.
- ¹⁸⁸⁾ Nagy Gyula: Gróf Sztáray család oklevéltára vol. I. Bdpst 1887 pg. 485.
- ¹⁸⁹⁾ Fejér X, 4, pg. 665. Hazai okmánytár VII, pg. 436.
- ¹⁹⁰⁾ Thallóczy u »Bosnien u. Hercegovina (Oestr.-Ung. Monarchie in Wort u. Bild) pg. 202, svakako na osnovu pouzdana vrela.
- ¹⁹¹⁾ Za događaje prije Kosova upućujem na vrlo lijepo djelo St. Novakovića: Srbi i Turci XIV i XV veka. Beograd 1893, a za Kosovski boj gl. Račkijevu raspravu o njemu u Radu jugosl. akad. vol. 97 Zgrb 1889. Gl. još Mijatović: Boj na Kosovu po kronici kaludjera Saint-Denskoga. Spomenik srp. akad. vol. X. (Bgrd 1881.)
- ¹⁹²⁾ Za sve to Paulus de Paulo pg. 425.
- ¹⁹³⁾ Rački u Radu 3, pg. 102.
- ¹⁹⁴⁾ Ljubić o. c. pg. 274—275.
- ¹⁹⁵⁾ o. c. pg. 276—280.
- ¹⁹⁷⁾ Novaković: Srbi i Turci pg. 231. drži, da je mir sklopljen tek na proljeće 1391., no to je prekasno, gl. St. Stanojević: Die Biographie Stefan Lazarević's von Konstantin dem Philosophen als Geschichtsquelle. Jagić: Archiv f. sl. Phil. XXIII (1896) pg. 418.
- ¹⁹⁷⁾ To se daje izvoditi iz listine Žigmundove od 7. juna 1389. ap. Gelcich-Thallóczy: Dipl. ragus. pg. 113—114. Za Vukovo vladanje gl. Ljub. Kovačević: Vuk Branković. U X. godišnjici Čupičeve zadužbine Beograd 1888. pg. 235 i dalje.
- ¹⁹⁸⁾ U listini de dato Tolnavár 14. sept. 1389. kaže Žigmund: »ad presentem nostram expeditionem exercitualem de novo motam« sc. protiv Srba. Ortway o. c. pg. 181.
- ¹⁹⁹⁾ O tom ratu govore listine ap. Fejér X, 1, pg. 515, 525; X, 2, pg. 442; X, 4, pg. 51. Ortway o. c. pg. 181, 182. Nagy: Codex dipl. familiae Sztaray vol. I, 490. Nagy: Sopron vármegye története. Oklevéltár vol. I Sopron 1889. pg. 542—543.
- ²⁰⁰⁾ Fejér X, 4, pg. 665 i Hazai okmánytár VII, pg. 436. Da ta vojna amo pripada, dokazao je Huber: Gefangnehmung pg. 23. nota 4.
- ²⁰¹⁾ Lucius: Mem. di Traù 350—351.
- ²⁰²⁾ Fejér X, 1, pg. 615.
- ²⁰³⁾ Cicarelli: Osservazioni sull' isola della Brazza. Venezia 1802. pg. 126—129.
- ²⁰⁴⁾ Ljubić o. c. pg. 280—282.
- ²⁰⁵⁾ Farlati: III sacr. III, 334. Za Trogir Lucius o. c. pg. 352.
- ²⁰⁶⁾ Ljubić o. c. pg. 283.
- ²⁰⁷⁾ Klaić: Povjest Hrvata II, 1, pg. 256.
- ²⁰⁸⁾ Ljubić o. c. pg. 282.
- ²⁰⁹⁾ o. c. pg. 284—286.
- ²¹⁰⁾ Historici redovito uzimlju kao datum Tvrtkove smrti dan 23. marta s pozivom na Paulus de Paula pg. 426., no to ne može biti, jer u dubrovačkim spisima čitamo dne 17. februara 1391.: »... occasione novorum mortis regis Bosine« (Gelcich-Thallóczy o. c. pg. 171). Prema tome

je očito, da je u Pavlovićeveu sadanjem tekstu pogriješka; ja mislim, da je zamjena sa smrću Paližninom, koju Pavlović stavlja na 16. februara. Gl. o tom moju studiju u »Glasniku bos. herc. muzeja« za god. 1903.

²¹¹⁾ Rad 3, pg. 110—112.

Bilješke glavi III.

¹⁾ O tom glasovitom mužu, s kojim ćemo se mi još i bolje upoznati, gl. Jovan Radonić: Der Grossvojvode von Bosnien Sandalj Hranic Kosača. Archiv für slav. Philol. (red. Jagić) vol. XIX. Berlin 1897. pg. 380. i dalje.

²⁾ Jovan Radonić: O knezu Pavlu Radenoviću. Priložak istoriji Bosne krajem XIV. i poč. XV. vijeka. Novi Sad 1902. pg. 7—8.

³⁾ Ljubić: Listine IV, pg. 201. (Pripis na naličnom dekretu Tvrtkovom).

⁴⁾ Gelcich-Thallóczy: Dipl. rag. pg. 711 (... de mittendo in Dalmacia occasione mortis regis Bossine pro ortando eos, quod se reducant ad debitam fidem regis Ungarie).

⁵⁾ Tako Spljet 27. jan. 1392: »regnante serenissimo principo ac domino Stephano Dabiscia dei gracia Rascie, Bosne, Dalmacie rege inclyto«. Farlati: Ill. sac. III, pg. 335, a Trogir dne 25. apr. 1392. ap. Lucium: De regno ed. Amstr. pg. 258.

⁶⁾ Miklošić: Mon. serb. pg. 217—220.

⁷⁾ Radonić: Pavao Radenović pg. 8.

⁸⁾ Miklošić o. c. pg. 220—222.

⁹⁾ Žigmund se nalazi još 19. febr. u Višegradu (Nagy: Cod. dipl. comitum de Sztara vol. I, pg. 501), a 24. febr. u erdeljskom Gyulafehérváru (Fejér X, 1, pg. 687), 6. marta u Sibirju (Fejér X, 1, pg. 676), 22. marta u Diósgyőru (Fejér X, 1, pg. 684), 25. aprila u Kološvaru (Fejér X, 8, pg. 325), a 23. maja u Budimu (Fejér X, 8, pg. 324).

¹⁰⁾ Fessler-Klein: Gesch. Ungarns vol. II, pg. 258. po listini u bečkom tajnom carskom arhivu, inače još nigdje neobjelodanjenoj.

¹¹⁾ Za sve ove napuljske poslove gl. Ladislavove listine ap. Wenzel o. c. pg. 684—729. Turski ženidbeni plan potvrđuje i Žigmund ap. Zala megye története vol. II, pg. 302 i Venecija ap. Ljubić IV, pg. 317.

¹²⁾ Žigmund je još 20. aug. u Budimu (Wenzel o. c. pg. 707), a 23. aug. u Duna Szekcső (Codex Zichy IV, pg. 580), onda 1., 5. i 6. sept. u Požegi (Zala megye II, 253 i Tkalčić o. c. pg. 320, 321). Dne 17. nov. opet je u Višegradu (Nagy: Codex Sztaray I, 512).

¹³⁾ Rački u Radu 3, pg. 121—122 i nota 1. Huber: Gefangnehmung pg. 29 i nota 1. i 2.

¹⁴⁾ Šurmin: Acta croat. I, pg. 97. Glede vremena gl. Stanojević: Steph. Lazarević u Jagić: Archiv XVIII, pg. 419 na osnovu dubrovačkoga zapisa.

¹⁵⁾ Za to cf. Huber o. c. pg. 30.

Šišić: Vojvoda Hrvoje.

¹⁶⁾ Dne 28. maja kaže Žigmund: »in descensu nostro campestri prope Ersomlio«. Ljubić: Listine V, pg. 350. Ersomlyo nije mi inače poznato.

¹⁷⁾ Hazai okmánytár vol. VII, pg. 428.

¹⁸⁾ O tom ratu govori Žigmundova listina ap. Fejér X, 2, pg. 419.

¹⁹⁾ Ortway: Temes megye tört. pg. 225.

²⁰⁾ U listini od 29. marta 1390. kaže se: »honore banatus regnorum Dalmatiae et Croatiae vacante«, dok Detrik Bubek fun-gira kao »banus totius regni Sclavoniae«. Fejér X, 1, pg. 579.

²¹⁾ Paulus de Paulo o. c. pg. 426.

²²⁾ ibidem.

²³⁾ Lucius: Mem. di Tr. pg. 352—353.

²⁴⁾ o. c. pg. 356.

²⁵⁾ Za sve to o Zadru Paulus de Paulo l. c.

²⁶⁾ Barabás-Thallóczy: Cod. dipl. de Blagay pg. 184, 185 i 189—190.

²⁷⁾ Miklošić o. c. pg. 222.

²⁸⁾ Nagy: Codex Sztaray pg. 518: »Johannes filius Georgii de Nag-mihal, ... quod ipso pridem in servitiis et legationibus nostris in regno Bosnae existente«. Zadrani dne 20. maja 1393. izrično kažu, da je tada bilo primirje (»... si autem dicta pax sequetur, bene quidem; si autem fieret treuga tantum, prout hactenus fuit«) između oba kralja. Lucius: Inscriptiones dalmaticae. Venezia 1673. pg. 39

²⁹⁾ Klaić: Krčki knezovi Frankapani vol. I, pg. 184 185.

³⁰⁾ Fejér X, 1, pg. 676—678. Datum treba ispraviti od 1391. na 1392.

³¹⁾ Ljubić IV, pg. 305—306.

³²⁾ Lucius: Inscriptiones pg. 38—42.

³³⁾ o. c. pg. 38: »... ituris ad locum Diaco, ubi futurus est serrenissimus dom. noster rex Hungariae et dom. rex Bosnae (ne Boemiae, kako je Lucius zlo pročitao), pro pace tractanda simul.« Mjesec daje Žigmundova listina od 19. jula ap. Fejér X, 2, pg. 178 (iz Luciusa lib. V, cap. III), gdje treba izpraviti datum od 1394. na 1393.

³⁴⁾ Pošto je Stjepan Dabiša još i nadalje gospodar Hrvatske i Dalmacije, kako ćemo kasnije vidjeti, to se on u Djakovu nije odrekao tih zemalja. U listini braći Semkovićima i braći vojvode Hrvoja i nema o tom govora.

³⁵⁾ Fejér X, 2, 178 (već citirano u bilj. 33).

³⁶⁾ Ljubić IV, pg. 309—310.

³⁷⁾ Fejér X, 2, pg. 158—159.

³⁸⁾ Rad 3, pg. 136.

³⁹⁾ Tako se u Trogiru piše dne 15. apr. 1393. (dakle prije Djakova): »vacante regni dominio regali« ap. Lucium: Mem. di Tr. pg. 355., a u Spljetu: »quod a morte Tverttchi regis citra non fiat mentio de aliquo rege, nec de aliquo alio, nisi solummodo de rectoribus et iudicibus«.

⁴⁰⁾ Ljubić pg. 307.

⁴¹⁾ Tada je naime Tvrtko njime zavladao, pa mu ga i mogao dati;

inače je teško protumačiti, kojim li je načinom Ivaniš Horvat došao do Omiša.

⁴²⁾ Ljubić o. c. pg. 316.

⁴³⁾ Ljubić o. c. pg. 324—326.

⁴⁴⁾ o. c. pg. 328—324.

⁴⁵⁾ Pucić: Srpski spomenici. Beograd 1858. vol. II, pg. 40.

⁴⁶⁾ o. c. pg. 34 (de dato 6. marta 1392.): »Ivan Radivojević naš vjerni stavilac«.

⁴⁷⁾ Ljubić: Dvije stare narodne isprave (iz arkiva obitelji Kapor na Korčuli) u »Viestnik hrv. arheol. dr. vol. V (1883) pg. 81—82. Ove su dvije važne isprave naši historici sasvim pregledali, a ipak bacaju toliko svjetlosti na ispravno tumačenje djakovačkoga mira i daljih događaja. Ja ću ih stoga ovdje donijeti doslovce: »Stephanus Dabissa, dei gracia Rasciae, Bosnae, Maritimaeque etc. rex. Fidelibus iudicibus, consiliariis, comunitatibus et universitatibus insularum Curzulae, Pharae et Brachae, salutem et dilectionis augmentum. Cum nos propter rebellionem, infidelitatem et pertinaciam rebellis et infidelis nostri Joannis bani et suorum praeteritorum castellanorum Almisii modernorum, castrum ipsum Almisii tamquam nostrum pro nobis recuperare et ad manus nostras recipere et ipsos rebelles, infideles quoque nostros utpote castellanos praesentes eidem exterminare et delere de memoria hominum deliberavimus et intendimus omnino fidelitati universitatis vestrae praesentium tenore firmiter et districte sub infidelitatis poena, ad quam eo ipso contra contumaces et rebelles quoslibet subito et irremissionabiliter procedendo, comittimus et mandamus, quatenus statim hiis receptis et lectis, cum quot et quibuscumque navigiis, hominibus, ballistris et armis aliis ad hoc aptis una cum fidele nostro dilecto nobile viro comite Ivan Radivoevich, quem nunc illuc ad hoc specialiter destinamus, ut dictum castrum et castellanos obsessum et expugnatum cum auxilio dei et iustitiae nostrae, quo quantum et quantumcunque decet, vos etiam comuniter et unanimiter omnes, qui ad hoc transire poteritis, cum toto conatu et potentia vestris, transactis dilatione, dissimulatione et occasione quibuscumque remotis, castrum ipsum et castellanos praefatos usque ad extremum potentiae vestrae viriliter et fideliter invadendo, congregiando, occupando simul una cum ipso sic faciendo. Denique circa premissa pro merito possitis de fidelitate, obedientia, diligentia et strenuitate apud nos sic de vobis confidendum comendamus, nam ad id vestrum etiam cedet comodum valde. Datum Suteschae die 5. mensis iunii, anno domini 1394.« — Druga isprava glasi: »In Christi nomine amen. Anno Domini 1394 indictione secunda, die 28. mensis iunii, in pleno et generali consilio civitatis Curzulae in ecclesia s. Marci coadunato ad sonum campanae, ut moris est. In quo fuerunt consilarii 30, eorum nomine discordante captum fuit quod dominus Zipanus ac ser Brancus Zubacich vadant pro ambasciatoribus domino comiti Radivoevich sub Almisum cum comissione eis danda et vitria decem boni vini.« Da su obje listine ispravne, ne može biti sumnje, jer 1.) iz listine od 9. marta 1394. vidi se, da je tada Hvar priznao Stjepana Dabišu svojim kraljem (»domino nostro domino Stephano Dabissa regnorum Bossine, Rasciae, Dalmatiae et Croatiae rege«, ap. Ljubić V, pg.

352). 2.) Iz već rečenoga znamo, da je ban Ivaniš bio gospodar grada Omiša i 3.) Dabišinom listinom od 6. marta 1392. potvrđuje se ličnost kneza Ivana Radivojevića (Pucić II, 34).

⁴⁶⁾ Žigmund izrijekom kaže za Dobor: »per ipsos infideles (sc. braća Horvati) contra nostram maiestatem in confinibus regni nostri constructo et preparato.« Nagy: Sopron varmegye tört. vol. I, pg. 543. Možda je kralj Tvrtko i dao okoliš Doborski Horvatima u posjed poradi napadaja svojih?

⁴⁹⁾ Dne 9. februara 1394. kaže palatin: »ad quindenas residentiae regalis proxime nunc venturas« (Fejér X, 2, pg. 249). A II, 12. i 13. juna: »in quindenis residentie regalis exercitus et ad octavas beati Georgii martyris proclamate (= 1. maja) . . . eo quod idem versus partes inferiores pro tuitione confiniorum regni se asseruisset profecturum« (Nagy: Codex Sztaray I, pg. 531—534). Za »residentia reg. exer.« cf. Knauz: Kortan pg. 254—261.

⁵⁰⁾ Fejér X, 2, pg. 311: »Cum nos grandem exercitum ad festum beati Jacobi proxime venturum contra banum bosnensem ac nonnullos regni nostri aemulos et infideles intendimus instaurare . . .« Datum valja ispraviti od 1395. na 1394., kako je to učinio već Rački (Rad 3, pg. 150 do 151), a bjelodano dokazuju netom navedene isprave, a naročito u Zichy Codex IV, pg. 539, gdje se kaže: ». . . quod ipse in serviciis regalibus esset occupatus nobis allato, ad octavas festi beati Jacobi apostoli nunc venturas in curiam regiam nostram in presentiam duximus prorogandam.« Onaj »banus bosnensis« je Vuk Vukčić, a nipošto kralj Stjepan Dabiša, kako je Rački krivo uzeo, a po njemu svi ostali pisci do sada; ne znajući naime, da se Dabiša u Djakovu ni je odrekao Hrvatske i Dalmacije, shvatio je čitavu stvar krivo, dapače uzeo, da je na nagovor Ivaniša Horvata pogazio djakovački ugovor.

⁵¹⁾ Ortva y: Temes megye tört. pg. 243.

⁵²⁾ Da je god. 1394. bio ban, dokazuje listina od 23 dec. 1394. ap. Szabó: Székely oklevéltár vol. I, Kolozsvárt 1872. pg. 87 (Nicolao de Gara regnorum Dalmacie et Croacie bano). U isto doba je Detrik Bubek ban slavonski (ibidem).

⁵³⁾ Fejér X, 2, pg. 443, 4, pg. 52, i pg. 666; Hazai okmánytár VII, pg. 437 i Nagy: Sopron megye tört. pg. 543.

⁵⁴⁾ Thuróc z ed. cit. pg. 353—355. Njega potvrđuje savremeni Padovanac već spomenuti Gattaro ap. Muratori XVII, pg. 596. Huber (Gefangnehmung pg. 34) uzima, da su Horvati srećno umakli iz Dobra, ali i ne kuša da tumači kako to, da im poslije toga i traga nema. Thuróczovo pripovijedanje takodjer uzima kao »eine unhistorische Sage«, dašto nepravdo, jer onda mora i savremeni Gattaro izmišljotinu donositi. Hubera najviše smućuje to, što se 4. jula 1394. ban Ivaniš u jednoj napuljskoj listini (Wenzel pg. 753) spominje kao »vicarius generalis in regno Hungarie et aliis regnis sibi adnexis.« Vidjeli smo kod smrti Karla II. Dračkoga, kako je kasno prispjela vijest o tom u Napulj. Ladislav možda još u oktobru nije znao za doborsku i pečujsku katastrofu.

⁵⁵⁾ Žigmund se nalazi 25. i 31. okt., pak 8. i 12. novembra u Segedinu (Fejér X, 2, pg. 187, 189 i 8, pg. 372, Zala megye tört. II, 272), a 13.

nov. u Čanadu (Zala II, 273); dne 26. dec. je u Tordi u Erdelju (Fejér X, 2, pg. 140 i 8, pg. 371), a 14. febr. 1395. u Brašovu (Ortvay: Temes varmegye pg. 251).

⁵⁶⁾ Pór u »Századok« 1895. pg. 909—910, a Thallóczy u predgovoru codexu blagajanskomu pg. CXXV, nota 1. Radonić u »Pavlu Radenoviću« pg. 11 kaže: »Ustanku braće Horvata i pristalica im kao da se podmeću više nacionalne težnje, nego što je bješe u stvari.«

⁵⁷⁾ Za sve to Paulus de Paulo pg. 427. Za bana Butka (a ne Vuka Vukčića, kako Rački krivo drži) gl. Klaić: Rodoslovje knezova kravaskih od plemena Gušić. Zgrb 1898. (iz 134. knjige »Rada«) pg. 14—15 (203—204).

⁵⁸⁾ Fejér X, 4, pg. 666 i Hazai okm. VII, 437. Paulus de Paulo za čudo o toj važnoj stvari šuti.

⁵⁹⁾ Ljubić IV, pg. 337.

⁶⁰⁾ Paulus de Paulo pg. 428: »1395. die Sabbati 11. jan. venit Jadram mag. dom. Valch vojvoda, olim Banus, cum ejus uxore.«

⁶¹⁾ Fejér X, 2, pg. 443: »... et ipsi regni nostris Dalmatiae et Croatiae reobtentis ac nostris dominio et ditioni reannexatis (nakon Dobora), etiam annotatum regnum Boznae cum rege et incolis suis subjectivae obedientiae amictu trabeatis« (de dato 8. dec. 1397. Kanižajima).

⁶²⁾ Thallóczy-Barabas: Cod. dipl. de Blagay pg. 186—188.

⁶³⁾ Thallóczy-Gelcich: Dipl. ragus. pg. 713.

⁶⁴⁾ Rad 4, pg. 2—3.

⁶⁵⁾ ibidem.

⁶⁶⁾ Dipl. ragus. pg. 717—718.

⁶⁷⁾ Jorga: Notes et extraits pour servir à l'histoire des croisades au XV. siècle. Seconde serie. Paris 1899. pg. 64—66.

⁶⁸⁾ Pucić: Srp. spom. I, pg. 1 (Primjedbe iza str. 178).

⁶⁹⁾ 25. aug. Žigmund izdaje jednu listinu: »In descensu nostri exercitus campestri prope Sebes« (Thallóczy-Barabás: Cod. Blag. pg. 187), 29. sept. i 2. okt. je u Medijašu. (Fejér X, 2, pg. 269 i 276).

⁷⁰⁾ Makušev: Mon. Slav. merid. vol. II. Beograd 1882. pg. 23—24. Referat Pavla de Armaninis od 24. nov. 1395. iz Budima, u arhivu grada Mantove: »Dominacioni vestre significo me Budam aplicuisse die undecimo mensis novembris, nullam moram alicubi atrahendo et non reperi Regem ibi, ymo reperi ipsum a principio mensis Madii preteriti citra a Budam vacasse continue, nunc huc nunc illuc equitando, moram firmam necubi faciendo et demum in adventu meo reperi, ipsum direxisse suos gressus versus Bossenam, quoniam Rex ille mortuus et barones Regni querebant aquirere Regnum illud, quod maximum fecit detrimentum Regi, dum Rex Bossene tempore vite sue erat cum infidelibus aligatus; sed nunc ipso mortuo, dicitur, quod illi de Bossena apertunt Regem istum (Žigmunda) in suum Regem et dominum et demum usque ad confines vel juxta equitavit. Quare sentiens ipsum ultra Surmiam esse transgressum deliberavi ad ipsum me omnino transfere et sic iter meum incepti, quo incepto audivi in itinere Regem retrocessisse ad quandam villam nomine Noginbaz (Nagy-Olasz, Mangjeloš?) ad quam et ego accedere conabar.« Isto kaže

Pavao de Armaninis i 27. nov. (ibidem), dodajući naročito: »Et etiam Hungari pretendunt Regnum illud (sc. Bosnae) spectare ad jurisdictionem regni Hungariae.«

⁷¹⁾ Barabás-Thallöczy o. c. pg. 188.

⁷²⁾ Pucić: Srp. spom. l. c. (gdje i smrt Dabišina).

⁷³⁾ Preko Bača gdje se nalazi dne 5. nov. (Ortvay: Temes megye pg. 256).

Bilješke glavi IV.

¹⁾ Za sve ovo, što je rečeno o nikopoljskom boju, upućujem na moju raspravu: »Bitka kod Nikopolja (25. sept. 1396.)« u Glasniku zem muzeja za Bosnu i Hercegovinu vol. VIII (1896.) pg. 49.—96.

²⁾ o. c. pg. 82

³⁾ Ljubić IV., pg. 393.—394.

⁴⁾ o. c. pg. 394.—395.

⁵⁾ Diplom. ragus. pg. 714, 715, 718. Žigmund je pokušao u Dubrovniku sklopiti zajam, ali bude odbijen.

⁶⁾ Ljubić IV, pg. 395.

⁷⁾ Za sve to Paulus de Paulo pg. 429 Godinu 1396. treba ispraviti u 1397.

⁸⁾ Makušev: o. c. pg. 24.: »... sed ipsum qui suus dominus dici non potest sequi oportet voluntates suorum principum et baronum, tamquam homo non habens statum suum aliquatenus firmum, propter varias opiniones et individias magnas regnantes inter ipsos, cum male contententur maxime barones Ungarie ipsum in suum Regem habere, et ipse eis cotidie complacere conatur in omnibus, quibus potest. Sunt atamen quidam, qui de magna munera et merita eis impensa ac dominia magna sibi concessa, de eius dominis contententur, sed maior pars apeterent potius filium quondam Regis Karoli.

⁹⁾ edit. cit. pg. 360 (IV. cap. 7. posljednje riječi).

¹⁰⁾ Thuroczy pg. 371—372. Savremeni Schiltberg ap. Šišić: Bitka kod Nikopolja pg. 93. Stanojević u Jagić: Archiv 18, pg. 426 do 427.

¹¹⁾ »Aliquem justo iudicio filii nostri condemnatum, vel causam inchoatam coram ipso, priusquam determinetur coram eodem, non recipimus; nec e converso filius noster«. Milleniumi törvénytar vol. I, pg. 138.

¹²⁾ Kukuljević: Jura regni vol. I. pg. 163—164.

¹³⁾ Fejér: X, 2, pg. 416—417 i 558—559. Zala megye tört. II, 302.

¹⁴⁾ ibidem. Thurocz l. c.

¹⁵⁾ Tkalčić o. c. pg. 174—180 (tekst).

¹⁶⁾ Paulus de Paulo l. c. Thuróczy ed. cit. pg. 371.

¹⁷⁾ Eccles. zagrb. pg. 249: »Decretum Dietae hujus habuimus, at amissum dolemus. Quantum reminisci possumus, stabilitur Regnum Sigismundo, Privilegia firmantur distinctim pro Hungaria, distinctimque

pro regno Sclavoniae; judicia a tot annis dilata aperiuntur, pro Dalmatis Tinniny, Joannes Gara zagrab. eppus (to je krivo, treba da je Joannes Smilo) suusque frater (takodjer krivo), cum comite Corbaviae, Commissarii regii constituuntur. Pro Sclavonia Detricus Bubek Sclavoniae Banus. Krčelić je doduše znao ispravama izvrnuti smisao prema svojim tendencijama, ali ih (bar za sada još nema nikakva dokaza) falzificirao i izmišljavao nije. U ostalom u tom dekretu saborskom, kako ga on daje, osim jedne manje bitne omaške, nema ništa nevjerovatna.

¹⁸⁾ Fejér: X, 2, pg. 558.—560. (»extra limites regni nostri . . . se absentavit«).

¹⁹⁾ Fejér: X, 2, pg. 454

²⁰⁾ Tkalčić: o. c. pg. 390—391.

²¹⁾ Fejér: X, 2, pg. 475—476.

²²⁾ Fejér: X, 2, pg. 432. i 452.

²³⁾ o. c. pg. 415.—417.

²⁴⁾ o. c. pg. 557.—563.

²⁵⁾ o. c. pg. 488.—490.

²⁶⁾ Krones: Die Freien von Saneck u. ihre Chronik als Grafen von Cilli. Vol I (tekst), II (Kronika). Graz 1883.

²⁷⁾ Fejér X, 2, pg. 418.—429.

²⁸⁾ o. c. pg. 435.—438. (za čudo nema u Mem. di Traù, pa ipak Fejér kaže: »ex archivo civit. Tragur«.)

²⁹⁾ Žigmundovu potvrđnicu toga sabora, u kojoj se navode svi zaključci, izdao je Knauz: Az 1397. évi országyülés végzeménye, u Magyar történelmi tár vol. 3. Bdpst 1857 pg. 191.—242. Izdavač dodao je uvod, tumač i kritiku dosta manjkavo sačuvana teksta.

³⁰⁾ Lucius: Mem. di Traù pag. 365. Da Hrvati nijesu polazili u Ugarsku na sabor, nego imali svoj posebni, najpouzdanije svjedoči mletački poslanik Pasqualigo, koji dne 11. februara 1509. javlja svojoj vladi: »Di nove nulla o poche habiamo ad significar a la celsitudine vostra; una solum è sta vulgata de qui, ma non autentice, che nomine regie maiestatis istius sono sta chiamati tuti questi signori et nobili Croati a la proxima dieta ordinata per la dicta maiestà nel zorno de san Gregorio (12. marta), che è cosa ultra el solito. Imperho che questa dieta è in loco di quella, se sol far ogni anno a S. Zorzi (24. aprila) a Buda, nela qual ordinariamente non se sole chiamar dicti Croati, perchè dicono, haver loro auctorita ex concessione eis attributa far la loro dieta in Croatia da per se; il che essendo, ne da tanto mazor coniectura, che in dicta dieta el se habia ad tractar ultra le cosse sue particular del regno, etiam la materia de intrar in la liga de li colligati principi«. Ljubić: Relationes et commissiones venetae. Vol. I, Zgrb 1876. pg. 116.—117.

³¹⁾ »De mittendo ambassiatam de nostris nobilibus ad dominum nostrum regem in Dalmaciam et usque Segnam, aut ad illos, qui loco dicti domini nostri contingeret venire ad dictas partes, et usque in Corvaciam«. Dipl. ragus. pg. 722.

³²⁾ Jorga o. c. pg. 58.

³³⁾ o. c. pg. 59.—60.

³⁴⁾ o. c. pg. 61.

³⁵⁾ Pucić: Srpski spomenici vol. I, pg. 4.

³⁶⁾ Miklošić: Mon. serb. pg. 229.—230.

³⁷⁾ Jireček: Srpski spom. (Spomenik srp. akad. XI) pg. 103.

³⁸⁾ Jorga: o. c. pg. 60.

³⁹⁾ o. c. pg. 61.

⁴⁰⁾ o. c. pg. 62.

⁴¹⁾ o. c. pg. 69.

⁴²⁾ o. c. pg. 70.

⁴³⁾ o. c. pg. 72.

⁴⁴⁾ Na to je prvi upozorio Jov. Radonić: O knezu Pavlu Radenoviću pg. 15.

⁴⁵⁾ Za taj rat gl. Novaković: Srbi i Turci pg. 250, 256.—257. Glede vremena Jireček u Jagić: Archiv XVII. pg. 263.

⁴⁶⁾ Jireček: Srp. spom. pg. 103. Jorga: o. c. pg. 71.

⁴⁷⁾ Jorga o. c. pg. 73., 75.

⁴⁸⁾ ibidem: »noviter creatum regem Bossinensem«. Kraljica Jelena još se spominje do god. 1399., ali ne više kao vladarica, već privatna ličnost. Gl. Pucić: o. c. vol. I, pg. 18. i vol. II, pg. 43. Jireček: Srp. spom. 103.

⁴⁹⁾ Da je Stjepan Ostoja bio iz roda Kotromanićeva, nesumnjivo sledi iz njegovih izjava, kao: »Az Stefan Ostoja ... spodoblen bih kraljevstvovati va zemlah roditel i praroditel naših« (Miklošić o. c. pg. 235.). To potvrđuju Dubrovčani, dne 16 nov. 1403., ističući naročito kralju Žigmundu: »noi ve recordemo che sono deli Chotromanichi de meliori et plu discreti de Hostoia ...« (Dipl. ragus. pg. 134.). Stoga treba ono mjesto u listini od 3. juna 1444., u kojoj njegov sin Stjepan Ostojić, zove Stjepana Tvrtka II. sina Tvrtka I. »patruus noster carissimus« (Kukuljević: Arkiv II, pg. 38.) protumačiti tako, da je Stjepan Ostoje brat Tvrtka II., to jest sin Tvrtka I. Prema onom opet, gdje Dubrovčani za nj kažu, da je vrlo »niska« podrijetla (... e sta homo de minima condition), najvjerojatnije jest, da je nezakoniti sin Tvrtka I. (Dipl. rag. pg. 140. od 16. nov. 1403.).

⁵⁰⁾ »Nos Hervoye supremus voyvoda regni Bossne ac vicarius generalis principum sereniss. regum Regis Ladislavi et Regis Ostoye«. Lucius: De regno edit. cit. pg. 259.

⁵¹⁾ Dipl. ragus. pg. 720.

⁵²⁾ Fejér: X, 2, pg. 546.—547.

⁵³⁾ Žigmund je 20. febr. u Budimu (Fej. X, 2, pg. 557.), 5. 6. i 12. marta u Zondu (Fej. X, 2, pg. 539., 540; Zichy cod vol V, pg. 58), 16. marta u Djakovu (Fej. X, 2, 647-), 9, 14., 16., 22., 26. i 27. aprila i 16. maja u Iloku (Zichy cod. vol. V. pg. 61, 66; Fejér: X, 2, pg. 549., 585; Tkalčić o. c. pg. 396.; Zala megye II, 277., 279. Sopron megye I, pg. 530.), 29. maja u Gorjanu (Zala II, 280. i Fej. X, 2, pg. 572.), a 2. i 9. juna u Požegi (Fej. X, 2, 565. i Zichy V. pg. 71.).

⁵⁴⁾ Lucius: Da regno pg. 258—259. Da se Hrvoje složio s Turcima, to je Žigmundova potvora, a temelji se tobože na januarskoj provali njihovoj.

⁵⁵⁾ Lucius: Mem. die Trau. pg. 367. Šibenčani zaključise 6. juna otpremiti kralju 22 strijelca.

⁵⁶⁾ Rački na osnovu neke listine iz zem. arkiva u Rad 4. pg. 31—32.

⁵⁷⁾ ibidem.

⁵⁸⁾ Fejér X, 2, 540.

⁵⁹⁾ Staray cod. II, pg. II. Zichy cod. V, pg. 83.

⁶⁰⁾ Staray cod. II, pg. 13.

⁶¹⁾ Rački u Radu 4, pg. 32.

⁶²⁾ Palatin Bubek odgadjja dne 6. okt. 1398. jedno ročište »eo quod in regium exercitum versus Bosnam ivisset militandum«. Fejér X, 2, 619.

⁶³⁾ Dne 20. sept. Žigmund je u Višegradu (Károlyi Codex pg. 491). 15. 16. 31. oktobra u Iloku (Zichy V. pg. 85, 88; Fejér X, 8, pg. 441), a 10. nov. opet u Višegradu (Zichy V. pg. 94.).

⁶⁴⁾ Miklošić Mon. serb. pg. 233. Gl. Klaić: Povjest Bosne pg. 215.

⁶⁵⁾ Fejér X, 2, pg. 593.

⁶⁶⁾ Resti: Chronica ragusina. Zagrabiae 1893. (Mon. Slav. vol. 25) pg. 183. i 186.

⁶⁷⁾ Diplom. ragus. pg. 713.

⁶⁸⁾ Jorga o. c. pg. 61.

⁶⁹⁾ Kurilo, danas Petrovo selo, sjeverno od Rijeke (Ombla).

⁷⁰⁾ Jorga pg. 73—74.

⁷¹⁾ Miklošić o. c. pg. 231—233.

⁷²⁾ Jorga o. c. pg. 74.

⁷³⁾ Miklošić: o. c. pg. 233—235

⁷⁴⁾ Pucić: Srp. spom. vol. I. g. VII. (predgovor) i vol. II, pg. 43—44.

⁷⁵⁾ To je druga žena Ostojina, jer prva, godine 1399. već ostavljena od njega, zvala se Vitača; gl. o njoj sigurnih podataka ap. Jorga o. c. pg. 76, 78, 79. Po tome se vidi, da Stjepan Ostoja nije baš tako mlad bio, kad je nastupio prijestol, jer je tada već oženjen bio, kako vidimo, i po drugi put.

⁷⁶⁾ Miklošić pg. 235—237.

⁷⁷⁾ o. c. pg. 239—241. Jorga o. c. pg. 76.

⁷⁸⁾ o. c. pg. 237—238. Jorga l. c.

⁷⁹⁾ Pucić: Srp. Spom. vol. I. pg. 28.

⁸⁰⁾ Jorga pg. 77 i 79.

⁸¹⁾ o. c. pg. 79. Za cijelo u Bišću negdje oko 20. aprila. O Bišću gl. Jireček: Handelsstrassen pg. 26

⁸²⁾ o. c. pg. 78.

⁸³⁾ o. c. pg. 78. i Pucić: Srp. spom. I, pg. 23.

⁸⁴⁾ Miklošić o. c. pg. 241—243.

⁸⁵⁾ Pucić o. c. pg. 23 (de dato 10. aug. 1399).

⁸⁶⁾ Jorga o. c. pg. 78.

⁸⁷⁾ Pucić o. c. pg. 28.

⁸⁸⁾ Za sve to Pucić o. c. pg. 30—33. O dubr. kugi gl. Ljubić IV, 423.

⁸⁹⁾ Miklošić: o. c. pg. 247—250. Listina bolje izdana po originalu od Novakovića u Glasniku srp. uč. dr. vol. 23. pg. 48—53.

⁹⁰⁾ Žigmund boravi 13. nov. u Budimu (Fej. X, 2, 216), 20. nov. u

Višegradu (Zichy V, 96), 1. dec. u Budimu (Fej. X, 2, 563), 4. dec. u Budimu (Fej. 2, 212), 2. jan. 1399 u Višegradu (Tört. tár IX, pg. 128). 14. jan. u Budimu (Zichy V, 100), 17. jan. u Budimu (Zala II, 295), 2. febr. u Budimu (Fej. X, 2, 642).

⁹¹⁾ Fejér X, 2, pg. 645 i 665.

⁹²⁾ Fej. X, 2, 643 i 653.

⁹³⁾ 4. apr. u Budimu (Zala II, 297).

⁹⁴⁾ Dne 27. maja govori Žigmund: »... cum magister Ladislaus... et Theuthus... unacum nostra maiestate in expeditionem nostram exercituaelem in proximiori deo propicio contra Turcos et alios regni nostri emulos instaurandam asserat se fore profecturum.« (Zichy V, 127—128). Naličeno odgadajući ročišta index curiae Frank od Szécsena dne 30. maja (Zichy V, 110) i palatin Detrik Bubek: »eo quod iidem in exercitu regio versus regnum Bozne se asseruissent profecturos« (Staray codex II, 16).

⁹⁵⁾ Dne 3. juna Žigmund je u Višegradu (Fej. X, 2, 630), 6. jula u Njitra (Sopron megye I, 117), 2. aug. u Lipto Nagyváru (Zichy V, 129), 14. aug. u češkom Ružembergu (Fej. X, 2, 667).

⁹⁶⁾ Dne 18. okt. (Zichy V, 139. i Fej. X, 2, 633).

⁹⁷⁾ Dne 2. nov. (Fej. X, 2, 659).

⁹⁸⁾ Dne 9. nov. kaže iudex curie: »eo quod idem in regium exercitum contra Procopium marchionem Moravie motum se asseruit.« (Zichy V, 143).

⁹⁹⁾ »Nicolaus de Gara... banus, presentis que regie expeditionis contra Boznenses et potencias Turcarum perfidissimorum instaurande capitaneus generalis, fraterne dilectionis amorem iugiter cum salute. Quia magister Ladislaus... in arduis factis et serviciis domini nostri regis contra iam dictos Boznenses et Turcos fiendis, una nobiscum plurimum occupari censeatur de presenti...« (Zichy V, 149).

¹⁰⁰⁾ »... Antonius filius Nicolai de Chonkaregky nobis et sacre nostre corone diversis locis et temporibus et signanter pridem tempore motionis regni nostri, dum idem Anthonius in castro nostro Tininiensi per nefandos paterenos, Heruoyam vayvodom Boznensem et suos complices tenebatur obsesus, quod castrum ipse Anthonius sua tantum virtute nobis fideliter conservavit...« Barabás: Cod. fam. Teleki vol. I, pg. 284, 293, 299 (de dato Schaumbergen 22. juli 1402. juli 1401). Dogadjaj taj jedino se može po mom sudu staviti u godinu 1400., kako će nas kasniji dogadjaji uputiti.

¹⁰¹⁾ Zichy V, 212: »Scripta in descensu nostro Arky.«

¹⁰²⁾ O tom gl. Mayer: Zur Geschichte Kaiser Siegmunds. Zeitschrift für österr. Gymn. 1892. pg. 4—6.

¹⁰³⁾ Njegove se prilike medjutim znatno popравиše, jer mu se predao grad Napulj, u koji svečano udje 1400., a onda stade malo po malo osvajat ostale gradove. Slijedeće god. 1401. imao je u svojoj vlasti i Kalabriju Gl. Rački, Rad 4, pg. 38.

¹⁰⁴⁾ Fejér X, 3, pg. 153. i Rački, Rad. 4., pg. 39.

¹⁰⁵⁾ Fejér X, 4., pg. 666. i Rački l. c. Ljubić IV. pg. 431. Mayer o. c pg. 7.

¹⁰⁶) Gl. Wertner: Eine unbekannte eheliche Allianz des Königs Siegmund. Ungarische Revue 1890 pg. 59 i dalje.

¹⁰⁷) Fejér X, 3, pg. 153.

¹⁰⁸) Fejér X, 4., pg. 297.

¹⁰⁹) Fejér X, 4, pg. 668 i dalje. Hazai okm. VII. 440. U duh raspravljanja tom prigodom, osobito je dobro ubaviješten savremeni Possilge (Scriptores serum Prussicarum vol. III. pg. 248, an. 1401, ap. Mayer o. c. pg. 8); on pripovijeda: »Carne Clus (Nikola Gorjanski) gedachte also: wurde der herre (Ladislaus) Koning, herlysseden totsines vaters (sc. Karla II. Dračkoga, nymmer ungeröchen an ym und den sinen und sreib dem burggrafen von Norenberg, marggrafen Jost von Merhern und deme grafen von Czele, das si komen sulden czu im, herwelde den Koning von Ungarn ledig gebin. Und als das die Ungern vernommen, do sprochin sie, worumb das her das wolde thun. Do sprach her: »Nu ir geladen habet Karoli son de Pace czu euch, deme myn vater sinen vater tot hat geslagen und welt yn ufwerfin vor eynen Koning, to blebe ich dorunder vorterbite mit den meynen und dorumb gap her den Koning ledig. Und der Koning nam yn czu gnaden und noch die andern Ungern; sunder den erczbischoff von Grane und noch czwene ander ungerische herin, die eyne sache worin sinis gefengnisses, wolde her czu gnaden nicht weder nemen«.

¹¹⁰) Fejér X, 4. pg. 75—77. Račkí (Rad 4, pg. 4), na osnovu lošega čitanja u Kovačić: Vestigia comitiorum pg. 194, stavlja taj sabor na Pag.

¹¹¹) Fejér X, 4, pg. 99—102.

¹¹²) o. c. pg. 130—132.

¹¹³) o. c. pg. 132—134.

¹¹⁴) o. c. pg. 140—142.

¹¹⁵) Windecke ed. Altmann Berlin 1893. pg. 19—20.

¹¹⁶) Fejér X, 4. pg. 134—140.

¹¹⁷) o. c. pg. 142—144. Za sve ove ugovore gl. Klaić o. c. pg. 295—298.

¹¹⁸) Kukuljević: Arkiv vol. VII, pg. 42.

¹¹⁹) Paulus de Paulo edit. cit. pg. 431. Za neprilike Zadarsko-paške gl. Klaić: Povjest Hrvata vol. II, I, pg. 270. i dalje.

¹²⁰) Lucius: De regno pg. 259.

¹²¹) ibidem. O tome za čudo ne javlja ništa, inače u zadarske poslove tako dobro informirani Pavlović.

¹²²) Ljubić IV. pg. 432.

¹²³) o. c. pg. 432—436.

¹²⁴) Lucius: Mem. di Trau pg. 375. Starine XIII, pg. 225.

¹²⁵) Paulus de Paulo pg. 430—431. Lucius o. c. pg. 368—369

¹²⁶) Ljubić IV, pg. 438.

¹²⁷) Pucić: o. c. p. g. 35 i 36.

¹²⁸) Ljubić o. c. pg. 451. Početkom 1403. Omiš je opet u bosanskoj vlasti (Pucić pg. 44.)

¹²⁹) Ljubić IV, pg. 441.

¹³⁰⁾ o. c. pg. 440—442.

¹³¹⁾ o. c. pg. 441—479. Tu se medju ostalim nalazi ovo značajno mjesto: »Cum cognitum semper fuerit per progenitores nostros non una vice sed pluribus, et cognoscatur etiam per nos propter approbatas experientias visas diversis et variis modis et causis, quod omnino necessarium est, volendo nostrum dominium habere statum suum securum, quod civitas Jadra sit sub sua potentia et in manibus et fortia nostri domini, quod vero periculis subiacent status noster dicta de causa et in quanta damna incurrimus non habendo dictam terram omnibus satis patet in tantum, quod dominatio debet, possendo hoc facere, postponere omnia alia quaecumque et quantumcunque sint pro attendendo ad habendum sub potentia et fortia nostra dictam civitatem, quia si sumus securi a porte maris, pro aliis partibus multa sunt et inveniuntur remedia, et propterea consideratis predictis, et quod in nostris diebus nunquam habuimus ita clarum et subtile partitum et modum pro manibus de habendo dictam civitatem, ut habemus ad presens; considerato, quod omnis mora est periculosissima (sc. poradi Ladislava Napuljskoga), quia tales dispositiones et talia partita rarissime eveniunt et quod clare videtur, quod, nisi presto ponamus remedium, dicta terra est perventura ad manus persone, de qua essemus pessime contenti, quia status noster erit in periculo manifesto.«

¹³²⁾ Lucius: Mem. di Tr. pg. 375. Starine 13, pg. 255.

¹³³⁾ Ovako tumači Klaić (o. c. pg. 302) ono »sub castro Visechi« listine, što drugi uzimaju za Podvisoki. Ali Klaićevo je mišljenje ispravnije, jer prvo i prvo, što je »Visechi« očito današnji Visuć na donjoj Cetini, a drugo, što je Ostoja iz te pozicije mogao vrebatu na Omiš.

¹³⁴⁾ Lucius: Mem. di Tr. pg. 376. Rad 4, pg. 45—46.

¹³⁵⁾ Rački u Radu 4, pg. 40—41. Te listine (uzete iz Marcelovićevih regesta) za čudo nema u Tkalčića.

¹³⁶⁾ Resti: Chronicon ed cit. pg. 188—189. Još početkom 1401. bili su Dubrovnik i Stjepan Ostoja dobri prijatelji, kako se to razbire iz toga, što je kralj općinu pozvao na krštenje novorođena sina, a ona se pozivu odazvala i donijela mu skupocjene darove. (Resti o. c. pg. 188.)

¹³⁷⁾ Lucius: Mem. di Tr. pg. 379. Dubrovački su neki spisi za god. 1400—1403 izgubljeni. Jedino se potpuno sačuvalo oni, što su kod Pucića.

¹³⁸⁾ Pucić o. c. pg. 39.

¹³⁹⁾ o. c. pg. 41.

¹⁴⁰⁾ Lucius l. c. Klaić o. c. pg. 302.

¹⁴¹⁾ Kukuljević: Arkiv II, pg. 18. Klaić l. c.

¹⁴²⁾ Rački u Radu 4, pg. 47. i Kukuljević Arkiv II, 18—19.

¹⁴³⁾ Ljubić IV, 463—467.

¹⁴⁴⁾ o. c. pg. 463.

¹⁴⁵⁾ o. c. pg. 467.

¹⁴⁶⁾ o. c. pg. 468—471.

¹⁴⁷⁾ Na požunskom saboru 21 sept. on je samo prior vranski. Fejér X, 4, pg. 136.

¹⁴⁸⁾ Bullettino di storia ... dalmata vol. XII, pg. 144

¹⁴⁹⁾ Za sve to Paulus de Paulo ad cit. pg. 434—435.

¹⁵⁰) Ljubić o. c. vol. V, pg 2.

¹⁵¹) Lucius: De regno pg. 260 (Mem. di Tr. pg. 379).

¹⁵²) Diplom. ragus. pg. 726.

¹⁵³) Paulus de Paulo l. c.

¹⁵⁴) o. c. pg. 436

¹⁵⁵) ibidem.

¹⁵⁶) To mu izrično spočitava Žigmund u listini od 4. aprila 1404 »Emericus Bubek, prior Auranae, qui ferme tocius rebellionis et defectionis auctor fuerat et causa efficiens.« Fejér X, 4, pg. 298.

¹⁵⁷) To izrijekom kaže Žigmund 1. augusta 1406.: »Dum in dictum regnum Bohemie in subsidium excellentissimi principis domini Wenzeslai fratris nostri eiusdem regni Bohemie regis laborassemus, quidam prelati et barones necnon proceres maior silicet pars dicti regni nostri Hungarie in opprobrium nostre celsitudinis in quo freti consilio in unum conspirantes Waradinum convenerunt, ubi prestito juramento super capite sancti regis Ladislai corporaliter facta, nos dyademate regnisque Hungarie, Dalmacie, Croacie, regis pretitulatisque fere annis sedecim gubernavimus more regio in eisdem imperantes privare de eiusdem regnis nostris excludere, ac ignotum (!) eis alium regem scilicet predictum Ladizlaum filium condam Karoli de Duracio inducere, pro eorumque domino eligere et assumptere conati extiterunt.« Hazai okm. VII, 439—440.

¹⁵⁸) »... nonnulli praelati, barones, magnates, proceres et nobiles regni nostri ingrati et immemores beneficiorum, a nostra celsitudine, largiflue perceptorum rebellionis calcaneo ducti, imo spiritu superbiae seducti, a sinu clementiae nostrae se ipsos avertere attentantes, inito fraudulento consilio quo nedum dominum justum spernendo refutarent, immo deterius dominum eorum naturalem ab eis eliminarent, sicque tractantes et hinc inde ruminantes, qualiter alium in regem eligendum introducerent; vota eorum devia, in crimen laesae nostrae Maiestatis, in personam Ladislai, filii condam Caruli de Duracio, direxerunt; cuius tandem banderium erigendo, per diversa loca regni, in eiusdem et regnicolarum devastationem et incommoda detulerunt, et quod nefandius est, in locis capitulorum et ecclesiarum cum reliquiarum processionibus idolatrica perfidia dictum banderium venerandum proposuerant.« Fejér X, 4, pg. 722—723. Iste riječi upotrebljava kralj i u drugim ispravama.

¹⁵⁹) Ljubić IV, 472.

¹⁶⁰) Kukuljević: Arkiv vol. VII pg. 43—44 i 46—47.

¹⁶¹) o. c. pg. 44—46.

¹⁶²) Rački u Radu 4, pg. 54. Poslije toga i opet nestaje traga Nikoli Horvatu.

¹⁶³) Za Šibenik de dato Napulj 28. marta 1403. Ljubić V, 1—3.

¹⁶⁴) o. c. pg. 49.

¹⁶⁵) o. c. pg. 51—52.

¹⁶⁶) Rački u Radu 4, pg. 54.

¹⁶⁷) Ljubić IV, 473.

¹⁶⁶⁾ »Ladislaus filius Ladislai de Gordowa, Dalmacie, Croacie, Slavonieque banus« prvi puta 8. novemb. 1402. (Hazai o km. II, 169.)

¹⁶⁹⁾ To je pravo ime toga bana; ono latinsko »Bissenus« nije drugo nego magjarsko Bessenýó = Pečeneg. Prema tome neispravna je ona tvrdnja, da je ban Pavao bio »vlastelin Bešinca (Beši) u požeškoj županiji« ili »od Bešlinca« kod Kostajnice

¹⁷⁰⁾ Fejér X, 4, pg. 298. »Emericus Bubek . . . Paulum Byssenum de Ezdeghe Dalmat, Croat. et Sclav. banum captivasset, captumque predicto Ladislao pro encenio destinasset.« Paulus de Paulo o. c. pg. 436.

¹⁷¹⁾ Paulus de Paulo I c.

¹⁷²⁾ Monumenta vaticana Ser. I. tom. IV. Bullae Bonifacii IX. vol. II pg. 614 Gledaj o tom nešto niže pred krunidbu Ladislava Napuljskoga. To potvrđuje i Žigmund, govoreći, kako su brojni velikaši u korist »prefato Ladislao plurimas civitates, possessiones et loca, signanter in Dalmacia et Croacia subiugari faciundo, que adhuc (t. j. nov. 1403) in manibus emulorum nostrorum retinentur«. Hazai o km. II, pg. 174.

¹⁷³⁾ Fejér X, 4, pg. 195—197. Na žalost nijesu imena nazočnih velikaša priopćena. Prema tom zaključku mogli bismo reći, da je bilo nekih velikaša, koji nijesu bili za Ladislava, već za nekoga (inače neimenovana) drugoga kandidata.

¹⁷⁴⁾ To se može zaključiti iz one ratne formule datiranja: »Datum in descensu nostro exercituali«. Fejér X, 4, pg. 199.

¹⁷⁵⁾ Fejér X, 4, pg. 198—199 Požega 24. maja Tu se medju ostalim kaže: » . . . a domino nostro futuro rege Hungarie, quaem nos, Dei favente clementia super solium regni Hungarie in proximo in regem coronabimus«.

¹⁷⁶⁾ To se vidi iz onih riječi Ladislavova pratioca od 30. jula 1403: »rex (Ladislaus) . . . vult hic (u Zadru) coronam regni (»a to je ona sv. Stjepana) promissam sibi in Barulo«. Mon. Hung. vaticana pg. 615. Tom su prilikom pošli u Barletu i poslanici dalm. gradova, kako se vidi iz Lucius: Notae. Starine XIII, 256

¹⁷⁷⁾ Mayer o. c. pg. 12.

¹⁷⁸⁾ Mon. vaticana pg. 516—517.

¹⁷⁹⁾ o. c. pg. 518.

¹⁸⁰⁾ o. c. pg. 531—563.

¹⁸¹⁾ Starine 13, pg. 256.

¹⁸²⁾ »ut dominus rex ipsum constituat marchionem in partibus Bosnie«. Marchio je markgrof, ili krajiški grof, ali i upravitelj jedne pokrajine. Pošto se iz jednoga spomenika istoga vremena vidi, da su onda Bosnu u Napulju smatrali ugarskom pridruženom kraljevinom (. . . hic venturus est rex Bosnie, homo regis Ungarie), to držim da se ovo, inače nerazumljivo mjesto, ovako ima tumačiti: Hrvoje već sada nije bio u najboljoj harmoniji sa Stjepanom Ostojom; Ladislav će njega kao vrhovni mu gospodar nakon krunisanja skinuti, a onda Hrvoja imenovati upraviteljem kraljevine Bosne. Tim bi se tumačilo ponašanje Hrvojevo spram Stjepana Ostoje u ratu s Dubrovnikom, a opet Ostojino malo po tom sa Žigmundom.

Ne uzme li se izraz »*marchio in partibus Bossine*« (to jest u čitavoj Bosni) ovako, onda nema, bar za sada, tumačenja koje može zadovoljiti.

¹⁸³⁾ Izvještaj je taj već češće izdan, najposlije u *Mon. vatic.* pg. 611—613.

¹⁸⁴⁾ o. c. pg. 613—614.

¹⁸⁵⁾ o. c. pg. 615—616.

¹⁸⁶⁾ Za pravovaljanost krunidbe za ugar. kralja trebalo je: 1. da je okrunjen krunom sv. Stjepana, 2. od ostrogonskoga nadbiskupa i 3. u Stol. Biogradu. Pošto su Hrvati imali od Bele IV. počevši zajedničku ceremoniju krunidbenu s Ugrima, to je dakako i njih takovo shvaćanje počelo vezati. Kao izvršni primjeri za to, služe krunidbe Karla I. (Roberta) i Karla II. Dračkoga, koji nije nigdje prije okrunjen (n. pr. u Zagrebu), nego tek u Stolnom Biogradu. Tvrdnju svoju o posebnom krunisanju hrvatskom prije Bele IV., a zajedničkom od njegova vremena, dokazat ću temeljitim dokazima u jednoj specialnoj raspravi o odnošajima između Hrvatske te Ladislava i Kolomana od god. 1091. do 1111.

¹⁸⁷⁾ Krunidbu javlja sam kralj još istoga dana u Veneciju (Ljubić IV, pg. 479—480). Za pitanje, kakim je insignijama okrunjen kralj Ladislav, najbitniji su ovi sigurni podaci: 1. To nije nipošto bila kruna sv. Stjepana. 2. Kralj se pouzdano nadao, da će ugar. gospoda prema obećanju donijeti sa sobom istu krunu sv. Stjepana, dakle nije sam sa sobom nikake nosio. 3. Glede krunisanja postignut je sporazum tek 30. jula, a ono je obavljeno 5. augusta, dakle nije više bilo vremena, da se kakva insignija brže bolje donesu iz Napulja. 4. Ladislav sam javlja u Veneciju, da je okrunjen »*summo omnium assensu et alacritate quam maxima sacrum capiti diadema, sceptrum dextra, levaque pomum, utrumque fortitudinis, iustitie et dominii iudex ceteraque insignia et regalia iuxta morem regni Hungarie suscepimus incrementa*« (Ljubić IV, 479), dakle s potpunim brojem potrebnih insignija. Ova opet nije poradi kratkoće vremena ni od kale drugdje mogao dobiti, nego ili iz Zadra ili susjednih mjesta, to jest, to su morala biti hrvatska kraljevska insignija, koja su se negdje u Dalmaciji još tada čuvala. Tako tumačenje ne obaraju one riječi Žigmundovaca obzirom na to krunisanje, da je Ladislav okrunjen »*cum quadam falsa et inepta corona*« (Fejér X, 8, pg. 469.), jer se njima naprosto hoće da kaže, da čin nije obavljen pravom krunom ugarskom, odnosno zajedničkom ug-hrv., nego nekom drugom. — Mišljenje nekih naših historika, a još više neupućenih diletanata, da je Ladislav okrunjen samo i izravno za hrvatskoga kralja, neispravno je, kako se iz svega, što je rečeno, bjelodano vidi.

Bilješke glavi V.

¹⁾ Ljubić IV, pg. 479—480. Jorga o. c. pg. 97.

²⁾ o. c. pg. 478—479.

³⁾ o. c. vol. V, pg. 13—14.

⁴⁾ Jorga o. c. pg. 95.

⁵⁾ Dipl. ragus. pg. 119.

⁶⁾ o. c. pg. 117—122 i 726—727.

⁷⁾ o. c. pg. 124—127.

⁸⁾ o. c. pg. 494.

⁹⁾ Fejér X, 4, pg. 199: »... ac predicta duo regna nostra, videlicet Dalmatiam et Croatiam, manibus eiusdem Ladislavi, filii Caroli, cum castris, districtibus et terminis assignantes«.

¹⁰⁾ Rad 4, pg. 65.

¹¹⁾ Mayer o. c. pg. 14.

¹²⁾ Ljubić V, pg. 12—13, 14—16, Fejér o. c. pg. 245.—246, 249.

Klaić o. c. pg. 313

¹³⁾ Hazai okm. VII, pg. 441.

¹⁴⁾ Fejér X, 3, pg. 158 i dalje.

¹⁵⁾ Hazai okm. I c.

¹⁶⁾ Huber: o. c. 367.

¹⁷⁾ »Tacemus illatas germano nostro Romanorum regi contumelias, et nostras dumtaxat injurias recitamus. Siquidem ipse romanus pontifex nihil aliud die noctuque cogitare videtur, nisi ut modum inveniat, quo nos possit ejicere de hoc regno; nam tot et tanta mala atque scandala in regno nostro seminavit, quod horror est audire. Nam ultra quam XX milia hominum ferro igne, fame perierunt, quot autem ecclesiae combustae, quot monasteria, spoliata, quot claustra desolata, quot xenodochia destructa, incredibile dictu est«. Ap. Palacky: *Gesch. Böhmens* vol. III, I, pg. 152.

¹⁸⁾ *ibidem*.

¹⁹⁾ Fejér X, 4, pg. 200. Taj nalog na grad Kašovu svakako nije bio jedini, već su nalični izdani i na ostale gradove i županije.

²⁰⁾ Ortway: *Temes oklevéltár* pg. 331.

²¹⁾ Hazai okm. VII, pg. 442 i *Diplom. ragus.* pg. 846.

²²⁾ *Dipl. ragus.* pg. 846—847.

²³⁾ Hazai okm. VII, pg. 442—443.

²⁴⁾ Fejér X, 4, pg. 225—229.

²⁵⁾ *Sopron megye oklevéltár* I, pg. 587. Fejér X, 4, 230—233.

Huber o. c. pg. 367.

²⁶⁾ Hazai okm. VII, 443.

²⁷⁾ *Starine* XIII, pg. 257.

²⁸⁾ Ljubić V, pg. 18—20.

²⁹⁾ o. c. pg. 23.

³⁰⁾ Lucius: *De regno* pg. 261.

³¹⁾ *Starine* XIII, 257 i o. c. 261.

³²⁾ *ibidem*.

³³⁾ Rad 4, pg. 69.

³⁴⁾ »Supremus Voyvoda ac in partibus Dalmatiae et Croatiae Seremissimi principis et domini nostri naturalis, domini Ladislavi, dei gracia Ungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. regis, vicarius generalis« dato 15. maja 1402. »sub arce Knin«. *Thallóczy: Glagolski misal hercega Hrvoje. Sarajevo* 1892. pg. 7.

³⁵⁾ Lucius: De regno pg. 261. Mem. di Traù pg. 385. Thallóczy: o. c. pg. 7—8. Novce Hrvojeve opisao je Ljubić: opis jugoslav. novaca pg. 231—235 i tabla XVII. Od djela, što su njemu u slavu napisana, poznata su dosada dva; jedno je bogomilsko, a potječe »ot ruki Hvala Kristijanina na počtenje slavnomu gospodinu Hrvoju«. Kukuljević ga je našao u Bologni, a izdao ga Daničić u »Starinama III, pg. 1—147 i IV, 86—109. Katolički književni spomenik jest: »Missale glagoticum Herwoiae ducis Spalatensis, recensuerunt V. Jagić, L. Thallóczy, F. Wickhoff. Vindobonae 1891«, a nadjen je u eski-saraju u Carigradu. U njem se nalaze dvije krasne slike, od kojih prva prikazuje hercega Hrvoju na konju, a druga njegov grb.

³⁶⁾ Mem. di Traù pg. 384. Bullettino XII, 189.

³⁷⁾ ibidem. Bullettino IV, 173.

³⁸⁾ Mem. di Traù pg. 385.

³⁹⁾ Starine XIII, pg. 258.

⁴⁰⁾ ibidem.

⁴¹⁾ Mem. di Traù, 385.

⁴²⁾ ibidem. O vraždi (homicidium) raspravlja Lucius u Mem. di Traù vrlo opširno pg. 514 i dalje. »Kad se skupe kmetovi te sude za krv i mire krvnika s rodbinom ubijenoga« (Iveković-Broz: Rječnik II, 745).

⁴³⁾ »comes Corcyrae de mandato Hervoye ducis Spalatis. Farlati III, 465, VI, 337 i 374.

⁴⁴⁾ Pucić o. c. vol. I, pg. 38. Jagić: Archiv XIX, pg. 394.

⁴⁵⁾ Pucić o. c. I, pg. 44—45. Još u decembru 1403 nije ona bila odstranjena. Gl. Archiv XIX, 394—395.

⁴⁶⁾ Ljubić IV, pg. 420.

⁴⁷⁾ Ljubić IV, pg. 461 i V, pg. 3—4.

⁴⁸⁾ Ljubić V, pg. 4.

⁴⁹⁾ o. c. vol. IV, pg. 460—461.

⁵⁰⁾ Jorga o. c. pg. 90.

⁵¹⁾ Pucić I, pg. 44.

⁵²⁾ Radonić: Pavao Radenović pg. 20.

⁵³⁾ Dipl. ragus. pg. 116—117. Pavao Radišić bio je loze Kotromanićeve, kako svjedoče Dubrovčani o. c. pg. 134.

⁵⁴⁾ ibidem i Resti: Chronicon pg. 195—196.

⁵⁵⁾ o. c. pg. 115—116 i Jorga o. c. pg. 92—93. Radonić o. c. pg. 22—23.

⁵⁶⁾ Jorga: o. c. pg. 94. Radič Sanković, nekoć prijatelj Dubrovčana, jer im je god. 1391. »darovao« Primorje, a 1399. Lisac, nalazio se s proljeća 1397. još u ropstvu kod Sandalja Hranića; njegova žena Gojslava pribjegli je na proljeće 1398. u Ston, te je odavle u pratnji dvojice dubrovačkih plemića pošla u Cavtat. Poslije ropstva kod Sandalja javlja se Radič prvi puta u augustu 1398. Iz instrukcije Paskoja Rastića od 12. juna 1403. jasno je, da je on oslobođen ropstva posredovanjem dubrovačkih poslanika na bosanskom i budimskom dvoru. Radonić o. c. pg. 23.

⁵⁷⁾ o. c. pg. 23—24.

⁵⁸⁾ Jorga o. c. pg. 95—96.

⁵⁹⁾ ibidem.

⁶⁰⁾ Jorga: o. c. pg. 98.

⁶¹⁾ Dipl. ragus. pg. 116—117.

⁶²⁾ o. c. pg. 136. Resti: o. c. pg. 201. On računa bosansku vojsku na 8000 momaka.

⁶³⁾ Jorga o. c. pg. 96—97. Radonić o. c. pg. 25.

⁶⁴⁾ Pucić o. c. I, pg. 50.

⁶⁵⁾ Jorga pg. 98.

⁶⁶⁾ Ljubić V, 26—27.

⁶⁷⁾ Radonić pg. 29. U oktobru je ponovno pokušao vojvoda Hrvoje, da izmiri republiku sa Sandaljem i Pavlom Radenovićem, no ona se nije htjela upuštati u sklapanje posebnoga mira s ova dva velikaša (Diplomat. ragus. 136).

⁶⁸⁾ Jagić: Archiv XIX. pg. 397. i Rad VII, 218. Taj zaključak vijeća umoljenih za čudo nije priopćio ni Jorga ni Gelcich.

⁶⁹⁾ Ljubić V, pg. 14, 20—22.

⁷⁰⁾ o. c. pg. 36—38.

⁷¹⁾ Radonić o. c. pg. 30.

⁷²⁾ Fejér: Cod. dipl. X, 4, pg. 293 i 385. Rad 4, pg. 71—72.

⁷³⁾ Dipl. ragus. pg. 131—143.

⁷⁴⁾ o. c. pg. 150—155.

⁷⁵⁾ o. c. pg. 144 (de dato 3. dec. 1403).

⁷⁶⁾ o. c. pg. 146—147.

⁷⁷⁾ o. c. pg. 148—150. Radonić o. c. pg. 30—31.

⁷⁸⁾ To se vidi iz pisma republičina kralju Ostoji ap. Pucić I, pg. 52.

Gl. još Dipl. rag. pg. 155—156.

⁷⁹⁾ Dipl. rag. pg. 149: »che li Bossignani sono in grande defterencia e l' uno va sopra l' altro« (de dato 11. dec. 1403).

⁸⁰⁾ Archiv XIX, pg. 399 i Radonić o. c. pg. 32.

⁸¹⁾ Pucić: o. c. pg. 51.

⁸²⁾ o. c. pg. 50—51.

⁸³⁾ Dne 11. novembra 1403. naime pobjegao je iz bečkoga zatvora brat mu Vaclav, te se povratio u Češku. Palacký: Gesch. Böhm. III, 1, pg. 153.

⁸⁴⁾ Starine XIII, 258.

⁸⁵⁾ Miklošić: Mon. serb. pg. 252—253.

⁸⁶⁾ Pucić o. c. pg. 52: »Razumjesmo, što nam vaša poštena ljubav upisa, da se je umiril s vama kralj Ostoja i da ga ste primili za gospodina, a on vas za slugu« (de dato 14. marta 1404).

⁸⁷⁾ o. c. pg. 33—54 (de dato 15. i 26. marta).

⁸⁸⁾ o. c. pg. 52 i Dipl. ragus. pg. 155—156 i 159—161.

⁸⁹⁾ Jorga: o. c. pg. 99 i Dipl. ragus. pg. 155—156. Pucić: o. c. Primjedbe (na kraju knjige) pg. IV—VII.

⁹⁰⁾ Jorga o. c. pg. 100 i Kukuljević: Arkiv VII, 53.

⁹¹⁾ Ljubić V, pg. 36—38. Istoga dana pošalje ona i hercegu Hrvoju posebnoga poslanika, da mu iskaže svoje velepoštovanje spram njegove ličnosti. Ljubić V, pg. 36—7.

⁹²⁾ Ljubić V, 39—41. Za bosanske financijalne prilike i naročito za

ovaj slučaj gl. Truhelka: Državno i sudbeno ustrojstvo Bosne u doba prije Turaka. Glas. bos. muzeja 1901, pg. 79—81.

⁹³⁾ Dipl. ragus. pg. 159—161 (Instrukcija od 30. aprila 1404).

⁹⁴⁾ o. c. pg. 157—159.

⁹⁵⁾ Venecija mu naime još uvijek nije htjela da isplati danak na osnovu turinskoga mira. Ljubić V, pg. 32—35, 39.

⁹⁶⁾ Za Radivojeviće gl. Ostojinu listinu u lat. prijevodu ap. Lucius: Mem. di Traù pg. 391. i Bullettino VII (1884) 188. Za bos. krunu, kraljicu i djecu, Fejér X, 4, pg. 388.

⁹⁷⁾ Pucić o. c. pg. 54.

⁹⁸⁾ Jorga o. c. pg. 102—103. Pucić o. c. Primjedbe pg. IX.

⁹⁹⁾ Pucić o. c. pg. 54: »i kom bili naši posli na putevi, kazovaše im kako vi velmože bjesto bili na kupê i pakê se razišli.«

¹⁰⁰⁾ Fejér X, 4, pg. 388: »Tandem nonnulli magnates perfidi dicti regni Bozne ipsium regem Ozhoyam de dicto regno suo excludere volentes, ipsoque Ozhoya rege ea de causa Budam ad nostram celsitudinem accedente, nobisque gemebunde supplicante, humiliter, a nostra Majestate auxilium sibi dari postulavit.« O tom ima jedan nadpis kod Koćerina u Hercegovini: »I svadi se Ostoja kral s hercegom i z Bosnom i na Ugre poe Ostoja.« Glasnik bos.-herc. muzeja 1891. pg. 86.

¹⁰¹⁾ Da je Žigmund naumio sam poći u Bosnu, dokazuje ova listina: »Sigis . . . Joh. de Maroth . . . Quia volumus et disposuimus ut magister Ladislaus . . . unacum nobiscum cum gentibus suis partes Boznensis exercitancium more profiscatur . . .« Budim 6. juna 1404 (Zichy V, 367). Ovom je listinom izvan svake sumnje riješena hronologijska poteškoća bosanskoga rata bana Ivana od Morovića, što je prvi primijetio Huber (Gesch. Oesterr. II, 369 u. 31. a još bolje osvijetlio Radonić (o. c. pg. 32). Da je Ivan od Morovića bio u prvoj poli god 1404. u Ugarskoj, dokazuju listine ap. Zichy V, pg. 356, 361 i 364, Fejér, X, 4, pg. 302.

¹⁰²⁾ Fejér X, 4, pg. 388. Za Srebrenik Fejér X, 4, pg. 654—657 (bolje Ortway: Temes megye pg. 398—400), o. c. pg. 742—743 (bolje Barabas: Teleki codex I, pg. 345—347. Rački (o. c. pg. 86—87) krivo stavlja taj rat oko Srebrenika u god. 1405., jer prvo i prvo on je vodjen pod glavnom komandom Ivana od Morovića, a glede vremena jasno izlazi iz listine od 29. prosinca 1408., da je onda tome već prošlo »continuos quatuor annos«, naime 1405 je prva, . . . a 1408 četvrta, kako se brojilo u srednjem vijeku (cf. odredjivanje dana nakon kojega sveca, tako da se i taj računa vazda kao prvi).

¹⁰³⁾ Palacky: o. c. pg. 199—204. Podsada Znojma počela u julu, a trajala do augusta.

¹⁰⁴⁾ Pucić pg. 79—80.

¹⁰⁵⁾ Fejér l. c.

¹⁰⁶⁾ Lucius: Mem. di Traù pg. 385.

¹⁰⁷⁾ Ljubić: o. c. V, pg. 45—47.

¹⁰⁸⁾ Pucić o. c. pg. 55.

¹⁰⁹⁾ o. c. pg. 55—56.

- ¹¹⁰⁾ o. c. pg. 54—55 (br. 99).
- ¹¹¹⁾ o. c. pg. 56—57 (br. 102. 103. 104.).
- ¹¹²⁾ Po svoj je prilici to bilo obećano Dubrovniku prije pada Ostojina, naime kao nagrada za pruženu pomoć.
- ¹¹³⁾ »A znamo, što zapovješ u Bosni, sve će biti, i molimo, budite vi naši preporučeni«, 23. marta 1405. Pucić o. c. pg. 59.
- ¹¹⁴⁾ Za sve to Jorga: o. c. pg. 104—108. Radonić o. c. pg. 34—35.
- ¹¹⁵⁾ Miklošić o. c. pg. 255—257.
- ¹¹⁶⁾ o. c. pg. 257—260.
- ¹¹⁷⁾ o. c. pg. 260—262.
- ¹¹⁸⁾ Corpus iuris hung. vol. I (Millen. törvénytar) pg. 202—109 (Sigmundi decretum primum).
- ¹¹⁹⁾ Katona: Historia critica regum Hungariae. Vol. XI, pg. 627—628.
- ¹²⁰⁾ o. c. pg. 614—618.
- ¹²¹⁾ Ljubić V, pg. 24—25.
- ¹²²⁾ Bullettino vol. VI, pg. 28—29. (Notae J. Lucića.)
- ¹²³⁾ Kukuljević: Arkiv VII, pg. 53—57.
- ¹²⁴⁾ Ljubić V, pg. 51—52.
- ¹²⁵⁾ Starine XIII, pg. 260. Lucius: De regno pg. 261.
- ¹²⁶⁾ Starine XIII. l. c.
- ¹²⁷⁾ Ljubić V, pg. 53.
- ¹²⁸⁾ Lucius l. c.
- ¹²⁹⁾ Ljubić V, pg. 61—62, 65—66.
- ¹³⁰⁾ Dipl. rag. pg. 166.
- ¹³¹⁾ Pucić o. c. pg. 66.
- ¹³²⁾ Dipl. rag. pg. 166—167.
- ¹³³⁾ Fejér X, 4, pg. 419—422.
- ¹³⁴⁾ Listina u bečkom tajnom car. arhivu. Ap. Magyar nemzet története. Vol. III. Bdpst 1895 pg. 476.
- ¹³⁵⁾ Zichy codex V, pg. 416—417. »Suggerente siquidem cordi nostro altissimo flamine partem bonam eligere, ut exinde nedum nobis, verum eciam cunctis regimini nostro subiectis fidelibus leticia et tranquillitatis perenius concreseat, inclitam virginem Barbaram, filiam domini Hermani comitis Cyli et Sagurie, nobis in coniugem ac regnis nostris in reginam lege matrimonii duximus copulandam, quam thoro nostro regio sociavimus, hanc vero, ut principium bonum laudabilius et utilius deducamus, in die dominica videlicet in festo beati Nicolai confessoris nunc proxime affuturo ad instar moris reginalis in regali civitate Albensi sacro diademate decrevimus insignire.« De dato »in Corpana (Krapina) Sagurie« 16. nov. 1405.
- ¹³⁶⁾ Dipl. rag. pg. 167—169.
- ¹³⁷⁾ Klaić: Povjest Hrvata II, I, pg. 330.
- ¹³⁸⁾ Dipl. rag. pg. 163—166.
- ¹³⁹⁾ Pucić o. c. pg. 63.
- ¹⁴⁰⁾ Ljubić V, pg. 61.
- ¹⁴¹⁾ Fejér X, 4, pg. 377—378.
- ¹⁴²⁾ Zichy codex V, pg. 405. Bana Pavla Bessenyoja oslobodio je

zatvora (u febr. 1403.), ljeti 1403. palatin Nikola Gorjanski. Hazai okmánytár VII, pg. 440.

¹⁴³⁾ »eo quod ipsi se in presentem nostram expeditionem exercitualem versus Boznam instauratam profecturos asseruissent«. Zichy V, 415.

¹⁴⁴⁾ Magyar történelmi tár vol. IX, (Horváth: Magyar regesták a bécsi cs. levéltárból 1118—1605) Bdpst 1861. pg. 49 (originalna diploma Žigmundova br. 118).

¹⁴⁵⁾ Fejér X, 4, pg. 724. Za Perény-a je diploma od 23. novembra 1405, čime je nesumnjivo određeno, da taj rat pada u god. 1405. Fejér X, 4, pg. 397. Rački (Rad 4, pg. 86—87) sasvim je pogriješan u tom ratu.

¹⁴⁶⁾ Magyar tört. tár IX, pg. 49 (br. 118 i 119; obje listine su u originalu sačuvane). Taj je podatak dopunjak Fejérovj listini i jasan dokaz, da je rat bio u septembru 1405.

¹⁴⁷⁾ Pucić o. c. pg. 66.

¹⁴⁸⁾ o. c. pg. 69.

¹⁴⁹⁾ o. c. pg. 70.

¹⁵⁰⁾ ibidem (br. 130).

¹⁵¹⁾ Lucius: De regno pg. 261—262.

¹⁵²⁾ Pavao Bessenjó de Ezdege i Pavao od Pečuha spominju se posljednji puta kao banovi 18. februara 1406 (Fejér X, 4, pg. 503 i 542), a Herman grof Celjski prvi puta 15. aprila (Zichy cod. V, pg. 436, 17 aprila Fejér X, 4, pg. 474).

¹⁵³⁾ Ljubić V, pg. 67. i 74—75.

¹⁵⁴⁾ Fejér X, 4, pg. 544 (na žalost samo najkraći sadržaj).

¹⁵⁵⁾ Kod Bišća, kad se to isto zgodilo banu Pavlu Bessenjóju. Cf. Uvod Thallóczyjev u Codex. Blagaj pg. 128.

¹⁵⁶⁾ Barabás-Thallóczy: Cod. Blagaj. pg. 218—226.

¹⁵⁷⁾ O njem gl. Stanojević: Pipó Spano (Prilog srpskoj historiji početkom XV veka). Preštampano iz »Prosvetnog Glasnika« Beograd 1901.

¹⁵⁸⁾ o. c. pg. 5—8.

¹⁵⁹⁾ Magyar történelmi tár 1884 (Wenzel: Okmánytár Ozorai Pipó történetéhez): »Tunc ipse Comes Pipó manu fallerata ingenti apparatu, equitum videlicet et peditum armorum tutibulum mira curialitate fulcitorum exercitum ipsum adeundo, dictum Regnum Bozne unacum ceteris nostris fidelibus invasit et fere mediam partem eiusdem prede rapaci exponendo, et ignis incendio devastando et depopulando, quasdam duas domos regis Bozne noviter electi, loca videlicet residencie eiusdem specialia in cineres redegit«. (de dato Budim 17. juni 1407, u kojoj se još kaže: »In anno proxime transacto dum versus perfidos Boznenses et Patarinos, nostros et regni nostri emulos ac devastatores validum instituissemus exercitum«, pg. 22. Ovo se popunjuje drugom listinom od 7. decembra 1407. (pg. 26), gdje se kaže: »... quoddam castrum Babouch (= Bobovac) nuncupatum, in medio dicti regni Bozne situatum, pro tunc et nunc nostris pre manibus habitum ... ad tenendum et conservandum ... sibi tradi postulavit«.

¹⁶⁰⁾ Pucić o. c. pg. 79—80 (br. 147). Senat daje Ostoji ovaj naslov: »Presvijetlomu i previsokomu kralju Ostoji«, čime se potvrđuje naprijed

izrečeno mišljenje, da mu je i nakon pada ostavljen kraljevski naslov, dakle da nije raskralj, kako neki hoće.

¹⁶¹⁾ Pucić o. c. pg. 82 i 83 (br. 153 i 154). To je najbolji dokaz, da Ostoja nije htio ostaviti Bobovac poradi njih i kralja Tvrtka II. Tvrtkovića, dapače moglo bi se reći, da su se oni s njime nekako izmirili.

¹⁶²⁾ Fejér X, 4, pg. 580 (na žalost i opet samo najkraći smisao).

¹⁶³⁾ Kukuljević: Arkiv VII. pg. 58—59.

¹⁶⁴⁾ o. c. pg. 59—60. Za Zrinj se kaže, da je vlasništvo »quod fuit Pauli de Srinio, rebellis nostri notorii et per eum indebite detenti ad presens per ipsius utique Pauli rebellionem et lese nostre maiestatis crimen, quod incurrit adherendo, parendo et assistendo Sigismundo, olim marchioni Brandenburgico«.

¹⁶⁵⁾ pg. 60. Drežnik se tude u lošem prepisu nazivlje »Arestulini«, a knez Nikola »olim Segnie, Veglie et Modrusii comitis«. Za Drežnik gl. Rački (Rad 18. pg. 212).

¹⁶⁶⁾ o. c. pg. 61.

¹⁶⁷⁾ o. c. pg. 66—67.

¹⁶⁸⁾ Gl. za to i njegove brojne isprave iz godine 1406—1407 ap. o. c. pg. 60—61 (br. 56), 61—62 (br. 58), 62—64 (br. 59 ponovna potvrda posjeda i mlinova šibeničkih darovanih od hercega Hrvoja), 65—66 (br. 60), 68—69 (br. 63) i 69—70 (br. 64). Ljubić V, pg. 93—94 (Potvrda šibeničkih privilegija).

¹⁶⁹⁾ To se vidi iz toga, što Trogirani za rata sa Žigmundom dne 21. sept. 1407. zaključuju: »Dentur domino comiti Joanni Cetine quinque ballistarii«. Starine XIII, 262.

¹⁷⁰⁾ Dipl. ragus. pg. 172.

¹⁷¹⁾ Rački u Radu 4, pg. 95. također odbija kake veze između Bosne i Turaka. Ona vijest u Dipl. rag. pg. 173., da tobože dubr. trgov. posvjedočuju nazočnost Turaka u Bosni, također ne će biti veće političke važnosti.

¹⁷²⁾ Ljubić V, pg. 99—100.

¹⁷³⁾ Dne 5. oktobra 1407. datiraju oni: »Datum in descensu campestri iuxta fluvium Orbaz (Vrbas) (Barabás: Teleki codex I, pg. 326).

¹⁷⁴⁾ »... cum tribus excellentibus vexillis hominum nobilium, militum et clientum armatorum«. Tört tár pg. 26. Dne 9. aug. 1407. još je kralj u Budimu (Zichy V, 524).

¹⁷⁵⁾ ibidem: ... iam dictum castrum Baboch nobis volentibus ad manus nostras honorifice et fideliter resignavit«. — Žigmund datira jednu ispravu 11. sept. »in descensu nostro campestri prope castrum Babuncz vocatum« (Fejér X, 4, pg. 583).

¹⁷⁶⁾ Pucić o. c. pg. 90.

¹⁷⁷⁾ Dipl. ragus. pg. 184.

¹⁷⁸⁾ o. c. pg. 175—176.

¹⁷⁹⁾ o. c. pg. 174—175.

¹⁷⁹⁾ Jorga o. c. pg. 215 nota 6.

¹⁸⁰⁾ o. c. pg. 115—116.

¹⁸¹⁾ Pucić o. c. pg. 91.

¹⁸³⁾ Dipl. rag. pg. 176: »Obliviscimur . . . quantum cladis, quantum que perdicionis et intollerabilis iacture per singulas Bossine regiones vestre maiestatis intulerint accessus«. Dne 7. dec. 1407., kralj je u Budimu (Tör-ténelmi tár 1884 pg. 27).

¹⁸⁴⁾ Klaić: Povjest Bosne pg. 164. Novaković: Srbi i Turci pg. 242—244. Na žalost ovdje (u Zagrebu) nisam nigdje mogao dobiti knjigu Gelcih: La Zedda e i Balšidi. Spalato 1899.

¹⁸⁵⁾ Ljubić IV, pg. 356—358.

¹⁸⁶⁾ o. c. vol. V, pg. 46.

¹⁸⁷⁾ Slijedi iz zaključka od 7. maja 1405. o. c. pg. 54.

¹⁸⁸⁾ ibidem.

¹⁸⁹⁾ Radonić u Jagićevom Arkivu vol. XIX. pg. 403.

¹⁹⁰⁾ Ljubić V, pg. 64.

¹⁹¹⁾ o. c. pg. 62.

¹⁹²⁾ o. c. pg. 63—64.

¹⁹³⁾ »dominus in partibus Albanie« o. c. pg. 78.

¹⁹⁴⁾ ibidem: »cum ipse dominus rex asserat, dictas terras esse de iurisdictione sua et dictum Sandali fore sibi subditum«.

¹⁹⁵⁾ o. c. pg. 78—79.

¹⁹⁶⁾ o. c. pg. 80—81.

¹⁹⁷⁾ o. c. pg. 107.

¹⁹⁸⁾ o. c. pg. 107—110. Gl. Klaić: Povjest Bosne pg. 233—235. Novaković o. c. pg. 300—303.

¹⁹⁹⁾ Rački u Radu 4, pg. 94.

²⁰⁰⁾ Ljubić V pg. 100. Republika ih na njihovu molbu preporučuje papi.

²⁰¹⁾ Fejér X, 4, pg. 616—620. Theiner: Mon. Hung. II, 179.

²⁰²⁾ Ljubić V, pg. 115.

²⁰³⁾ Dipl. ragus. pg. 177—178. Na Žigmundove se priprave odnose i ostali akti na str. 178—180.

²⁰⁴⁾ Zala megye pg. 334. Još lani je boravio u Hrv. 9. dec. u Koprivnici (Fejér X, 4, pg. 612), a 16. istoga mjeseca u Čakovcu (Fejér X, 4, pg. 593).

²⁰⁵⁾ Fejér: X, 4, pg. 648—653. Zichy-codex pg. 532. Dipl. rag. pg. 178, gdje ono »litteras datas Brisii«, valja ispraviti u »Crisii«.

²⁰⁶⁾ 13. marta. Fejér X, 8, pg. 492

²⁰⁷⁾ Zichy V, 537.

²⁰⁸⁾ Ortway: Temes megye pg. 393—394 »Quam vis pro elidenda emulorum nostrorum Boznensium confiniorum dictorum regnorum nostrorum sepiusimorum hostilium invasorum protervia, generalem nostrum exercitum in quo et nos Deo duce personaliter intererimus, ad festum Nativitatis beati Johannis Baptiste (24. juli) nunc venturam proclamari fecerimus, tamen nos pro uberiori tuicione dictorum confiniorum eorundem regnorum nostrorum eciam de presenti singulis diebus exercituamur . . .« Ortway je krivo stavio listinu na 16. aug., što se odmah iz smisla razabire, a i po jasno odredjenom datumu »feria quinta proxima ante festum beate Elene regine«.

²⁰⁹⁾ Barabás: Teleki codex pg. 339—340. »in descensu nostro campestri sub castro Dobor« dne 26. maja. Da se tom prilikom radilo samo o pograničnom čarkanju, a ne o glavnom ratu, dokazuju osim netom navedenih Žigmundovih riječi od 11. aprila, još i ove u istoj listini: »quia fidelis . . . ad nostram exercituaalem expeditionem contra nonnullos nostros et regni nostri emulos videlicet Boznenses et Turcos per nos in proximo instaurandam una cum nostra maiestate proficisci debet«. Gl. još listine ap. Zichy codex pg. 545 i 555.

²¹⁰⁾ 5. juni. Géresi: Károlyi codex I, pg. 547.

²¹¹⁾ 5. jula. Zichy cod. V, pg. 553.

²¹²⁾ 17. juli. Fejér X, 4, pg. 680. Inače meni nepoznato mjesto.

²¹³⁾ Zichy V, 555 i 562.

²¹³⁾ Broj daje Windecke edit. Altmann pg. 20., samo se vara u godini, jer daje 1405. Za Poljake gl. Dlugoss ap. Klaić: Povjest Bosne pg. 237. nota 76.

²¹⁴⁾ Windecke l. c. i Dlugoss l. c. Historici naši redovito stavljaju poraz bosanski pod Dobor, ali to je samo rdjavo tumačenje Windeckea, jer se stvar zgodila negdje u srcu Bosne, mnogo južnije od Dobora. To jasno izlazi iz toga, što je taj grad već u maju bio u vlasti Žigmundovoj, a čini se, da je odavle i polazio na kasnije vojne operacije svoje. Po svemu izgleda, da je sav bosanski tabor opkoljen, jer tako se jedino može protumačiti zasužnjenje kralja i tolikih plemića, a to se vazda najlakše postizavalo iz dajom.

²¹⁵⁾ Diplom. rag. pg. 182. Time je točno određeno doba rata, jer još 2. septembra se Žigmund nalazio u Djakovu (Klaić: Povj. Hrv. II, 1, pg. 335.) Kratkotrajnost rata takodjer podupire našu sumnju o izdaji. Vrlo je vjerojatno, da u ovo doba spada provala kastelana srebrničkih Stjepana Gorazde od Keresztura i Nikole Szilágyija po kraljevu nalogu u Usoru, gdje su oni nakon podsade osvojili grad, inače nama nepoznat, imenom Branič. Ortway: Temes megye pg. 400.

²¹⁶⁾ Windecke l. c. Dlugoss l. c.

²¹⁷⁾ Dipl. ragus. pg. 181.

²¹⁸⁾ Zichy pg. 566, 567, 569. Ortway: Temes pg. 406.

²¹⁹⁾ Slijedi iz kraljevih riječi od 12. novembra, kojom odgadja ročište nekoga Grgura od Bolya od 6. oktobra na 13. januara 1409, budući da će »in expeditione nostra exercituali contra Boznenses instaurata occupatum fore«. (Zichy V, 565).

²²⁰⁾ Starine XIII, 263.

²²¹⁾ Ljubić V, pg. 135.

²²²⁾ Starine XXV, pg. 321 (br. 28. Lopašić: Regesta iz porpetskoga arkiva).

²²³⁾ Možda u decembru, jer 6. januara 1409. već se izmirio sa Žigmundom, kako to svjedoči kraljeva listina ap. Lucius: De regno pg. 262.

²²⁴⁾ Radonić u Jagićevom Arkivu XIX pg. 409.

²²⁵⁾ Rački u Radu 4, pg. 99.

²²⁶⁾ Starine XIII, pg. 264.

²²⁷⁾ Lucius: De regno pg. 262.

- ²²⁸⁾ Starine XIII, pg. 264.
²²⁹⁾ Klaić: Povjest Hrvata II, 1, pg. 336.
²³⁰⁾ Fejér: Cod. dipl. X, 4, pg. 682--693.
²³¹⁾ Windecke pg. 20.
²³²⁾ Pucić o. c. pg. 175--177. Tu se izrijekom kaže: »u toj vrijeme kada hotjehomo poiti na Ugre gospodinu kralju Žigmundu, umirivši se šnjim,« da je sklopljen zajam. Inače isprava od 27. apr. 1420.
²³³⁾ »ipsum in compatrem nostrum assumendo« Lucius: De regno pg. 268.
²³⁴⁾ Pucić o. c. pg. 94--95.
²³⁵⁾ Ljubić pg. 31--32.
²³⁶⁾ Dipl. ragus. pg. 158: »perche sentimo chi son la pluy parte malcontenti de la signoria de Puia...«
²³⁷⁾ o. c. pg. 173, 176, 179--180.
²³⁸⁾ Ljubić: o. c. pg. 131--132 (br. 132).
²³⁹⁾ o. c. pg. 132 (br. 133).
²⁴⁰⁾ ibidem.
²⁴¹⁾ o. c. pg. 133.
²⁴²⁾ o. c. pg. 142--145.
²⁴³⁾ o. c. pg. 155--158 i 163.
²⁴⁴⁾ o. c. pg. 163--165.
²⁴⁵⁾ Gl. Klaić: Povjest Hrvata II, 1, pg. 340.
²⁴⁶⁾ Dipl. ragus. pg. 185--188. Klaić o. c. pg. 341--342.
²⁴⁷⁾ Ljubić o. c. pg. 181--199.
²⁴⁸⁾ o. c. pg. 209.
²⁴⁹⁾ Rad 4, pg. 101, 102.

Bilješke glavi VI.

- ¹⁾ Ljubić o. c. V, pg. 135--136.
²⁾ o. c. pg. 138.
³⁾ o. c. pg. 154.
⁴⁾ Dipl. ragus. pg. 188.
⁵⁾ Ljubić o. c. pg. 208.
⁶⁾ o. c. pg. 209--215.
⁷⁾ o. c. vol. VI, pg. 1.
⁸⁾ o. c. vol. V, pg. 216--217.
⁹⁾ o. c. vol. VI, pg. 4.
¹⁰⁾ o. c. pg. 3.
¹¹⁾ o. c. pg. 12--13.
¹²⁾ o. c. pg. 3.
¹³⁾ o. c. pg. 5--7.
¹⁴⁾ o. c. pg. 11--12.
¹⁵⁾ o. c. pg. 17.
¹⁶⁾ o. c. pg. 18.

- 17) o. c. pg. 17—18.
 18) o. c. pg. 14.
 19) o. c. pg. 15—17.
 20) o. c. pg. 22—24.
 21) o. c. pg. 36—39.
 22) o. c. pg. 2.
 23) o. c. pg. 1—2.
 24) o. c. pg. 20.
 25) o. c. pg. 26—29.
 26) Pavao Mlečanin izjavio je doduše po svom povratku, »quod facilliter posset reduci illustrissimus dominus rex Hungariae ad concordium«, ali kako pokazuju dalji događaji, to je bilo krivo. o. c. pg. 50
 27) o. c. pg. 43.
 28) o. c. pg. 47—48.
 29) o. c. pg. 50.
 30) o. c. pg. 61—62.
 31) o. c. pg. 64—69.
 32) o. c. pg. 78—79.
 33) o. c. pg. 94—98.
 34) o. c. pg. 108—115.
 35) o. c. pg. 38. Lucius: Mem. di Traù pg. 399.
 36) o. c. pg. 58—60. Lucius l. c.
 37) Klaić: Povjest Hrvata II, 2, pg. 56.
 38) Ljubić VI, pg. 118—119 i 124—125.
 39) o. c. pg. 127—128, 131—132, 147—149.
 40) o. c. pg. 79—82.
 41) Za taj rat gl. Huber: Gesch. Oesterr. II, pg. 523—524.
 42) Ljubić VI, pg. 176—177.
 43) o. c. pg. 177—178.
 44) o. c. pg. 192—193.
 45) Klaić: o. c. pg. 60.
 46) Ljubić: o. c. pg. 229—230.
 47) o. c. pg. 239—240.
 48) o. c. pg. 272—273.
 49) o. c. pg. 288—293.
 50) Lucius: Mem. di Traù pg. 405.
 51) Gl. Huber o. c. pg. 524—525. Mletačko-ugarski rat obradjen je u detalje ap. Klaić o. c. pg. 52—66.
 52) Fermendžin: Acta Bosnae pg. 87: »... per capitaneum Georgium et comitem Vucichium, fratres Radivojevich et eorum filios, praesti tam tunc, quando a Bosnensibus expulsi fuimus et stetimus in quodam loco, nuncupato Bobovaz, quorum opere et optima servitute ac fide erga nos praestita iterum in regnum nostrum repositi fuimus, tamquam hi, quos regnare decet«. Listina se čini izdavaču »sublestae fidei«, no pošto se slaže i popunjava sa svim onim, što kasnije slijedi, držimo, da joj nema prigovora.
 53) Jorga: o. c. pg. 117.

⁵⁴) o. c. pg. 116.

⁵⁵) o. c. pg. 117. nota 13. Gl. Radonić o. c. pg. 41. u. 36.

⁵⁶) Fermendžin: o. c. pg. 87—89.

⁵⁷) Pucić: o. c. pg. 95—96 (br. 178).

⁵⁸) Jorga o. c. pg. 123. nota 1.

⁵⁹) Miklošić: o. c. pg. 272—274.

⁶⁰) o. c. pg. 275—277. Godinu 1410. treba ispraviti na 1409., kako je to dobro opazio i obrazložio Radonić o. c. pg. 42.

⁶¹) Dipl. ragus. pg. 195. Brodar i Susjed podigao je možda još nedavno na odbranu od Ugarske herceg Hrvoje (Glasnik bos.-herceg. muzeja 1893. pg. 182).

⁶²) Dipl. ragus. pg. 191, 194.

⁶³) o. c. pg. 191, 192, 194. Poradi toga potužili su se Dubrovčani Žigmundu, ali dugo im nije bila šteta nadoknadjena.

⁶⁴) Lucius: Mem. di Traù pg. 391. Listinu treba staviti u g. 1410., kako se ne samo prema sadržaju, nego i po indikciji 3. vidi.

⁶⁵) Dipl. ragus. pg. 123—124. Listine krivo datirane 1403. mjesto 1410.

⁶⁶) Jorga o. c. pg. 126 nota 4. Radonić o. c. pg. 43—44.

⁶⁷) Dipl. ragus. pg. 127—131. Datum treba popraviti od 1403. na 1410.

⁶⁸) o. c. pg. 196: »che li Bossignani sanno rinduti al signore et a facto concordio et che questi gurni (= giorni) lo incoronarono del regno«. Jorga o. c. pg. 126 nota 4. Pošto medju dubrovačkim spisima (koji su nam za to doba dosta dobro sačuvani) nigdje nema traga, da bi Žigmund kao bosanski kralj potvrdio dubrovačka privilegija, to držim, da do te krunidbe uopće nije došlo, nego da se Žigmund izmirio s Ostojom i njega opet priznao za kralja, dakako pod vrhovnim gospodstvom ugarskim.

⁶⁹) Dipl. ragus. pg. 196—199.

⁷⁰) Gl. Radonić o. c. pg. 45.

⁷¹) Fejér X, 5, pg. 45—46: »in descensu nostro campestri videlicet in portu fluvii Zabae, Rascha vocatae«.

⁷²) Za boravak kraljev 13. dec. u Djakovu gl. Barabás: Codex dipl. fam. Teleki vol. I, pg. 369, a za ostalo Regesta imperii XI. Die Urkunden Kaiser Sigismunds (1410—1437) von Altmann. Vol. I (1410—1424). Innsbruck 1897. pg. 2.

⁷³) Jagić: Archiv XIX, pg. 415—417 i Radonić: Pavao Radenović pg. 45—46.

⁷⁴) Dipl. ragus. pg. 200. Ne znamo na žalost, tko je vodio ovaj rat u Bosni, budući da Žigmunda nalazimo kroz čitavu godinu 1411. neprekidno u Ugarskoj, kako se to vidi iz itinerara, označena ap. Regesta imperii ed. Altmann ad an. 1411. (pg. 2—10).

⁷⁵) »quia audimus palam Bossinenses a vestra serenitate humiliter concordium querere«, javljaju Dubrovčani dne 25. maja 1411. kralju Žigmundu. o. c. pg. 201.

⁷⁶) o. c. pg. 202.

⁷⁷) Jorga: o. c. pg. 131.

⁷⁸) Tako shvaća i Radonić. Jagić: Archiv XIX, pg. 431 nota 1.

⁷⁹) Klaić: Povjest Hrvata II, 2, pg. 49.

- ⁸⁰⁾ Popis donosi: Ortway Temes megye pg. 471—472.
- ⁸¹⁾ Historia Polonica I. XI. edit. Ign. Zegota Pauli. Cracoviae ton. IV. 1877. pg. 140—141.
- ⁸²⁾ Lucius: Mem. di Traù pg. 406.
- ⁸³⁾ ed. cit. (Beč 1765) pg. 377. Isto donosi i Mavro Orbini (Il regno degli Slavi. Pesaro 1601) pg. 364—365, pozivajući se na nekoga (meni nepoznatoga) Davida Chytrea lib. III.
- ⁸⁴⁾ Starine XXII, pg. 20 (Fermendžin: Chronicon observantis provinciae Bosnae argentinae).
- ⁸⁵⁾ Klaić: Povjest Hrvata II, 2, pg. 66—67.
- ⁸⁶⁾ Lucius ed. Amstel. pg. 268 (de dato 1. aug. 1413).
- ⁸⁷⁾ Pucić o. c. pg. 123. Za taj rat gl. Stanojević: o. c. (Archiv XVIII) pg. 447—452, Radonić (Archiv XIX) pg. 425. Klaić o. c. pg. 67.
- ⁸⁸⁾ Ljubić: Listine VII, 123—124.
- ⁸⁹⁾ o. c. pg. 67.
- ⁹⁰⁾ Glasnik bos.-herc. muzeja 1892 (II) pg. 12 (Gлагоlski misal hercega Hrvoja).
- ⁹¹⁾ Ljubić: Listine VII, pg. 123.
- ⁹²⁾ Bullettino vol. XIII, pg. 64.
- ⁹³⁾ Bullettino vol. IV, pg. 173.
- ⁹⁴⁾ Dipl. ragus. pg. 221.
- ⁹⁵⁾ Barabás-Thallóczy: Cod. fam. Blagaj pg. 232.
- ⁹⁶⁾ Ljubić: Listine VII, pg. 123—124.
- ⁹⁷⁾ Slijedi iz Hrvojeve obrane ap. Lucius: Mem. di Traù pg. 392 do 393. Kraljevska dozvola izlazi iz daljega toka događaja.
- ⁹⁸⁾ Bullettino IV, pg. 173. Gl. Klaić o. c. pg. 98—69.
- ⁹⁹⁾ Thallóczy: o. c. pg. II.
- ¹⁰⁰⁾ Tako uzimaju i magjarski historici Thallóczy o. c. pg. II. i u predgovoru u Codex Blagaj. pg. 131, te Schönherr: Az Anjou-ház örökösei (1387—1439) u trećoj svesci: Magyar nemzet története szerk. Szilágy S. pg. 55.
- ¹⁰¹⁾ Lucius: Mem. di Traù pg. 392—394 na žalost bez poblížega datuma i označenja mjesta. Ali ne može biti sumnje, da pada u to doba.
- ¹⁰²⁾ Lucius: Mem. di Traù pg. 395.
- ¹⁰³⁾ Lucius: De regno pg. 267—269. U ovom se opširnom pismu pripovijeda sav odnošaj između Žigmunda i Hrvoja od god. 1408. i razlozi dvorski njegova pada. Dakako sve je to već u našoj radnji upotrebjeno prije, pa zato ne ću da opetujem isto.
- ¹⁰⁴⁾ Ljubić: o. c. pg. 127—128.
- ¹⁰⁵⁾ o. c. pg. 137—138.
- ¹⁰⁶⁾ Thallóczy: o. c. pg. 12.
- ¹⁰⁷⁾ Dipl. ragus. pg. 733—735.
- ¹⁰⁸⁾ o. c. pg. 222—224.
- ¹⁰⁹⁾ Pucić: o. c. pg. 116—117.
- ¹¹⁰⁾ Dipl. ragus. pg. 228—231.
- ¹¹¹⁾ Ljubić VII, pg. 130—131.
- ¹¹²⁾ Dipl. ragus. pg. 238.

- ¹¹³⁾ o. c. pg. 244—245.
- ¹¹⁴⁾ o. c. pg. 257—259; 263, 268, 270—280. Gl. Radonić o. c. pg. 48—49. Ljubić VII, pg. 227—232, VIII, 16, 46, 54.
- ¹¹⁵⁾ o. c. pg. 48—49. Jagić: Archiv XIX pg. 427—428 i 437—438.
- ¹¹⁶⁾ Zichy-codex vol. VI, pg. 336—337.
- ¹¹⁷⁾ Dipl. ragus. pg. 737 i Jorga: o. c. pg. 145.
- ¹¹⁸⁾ Dipl. ragus. pg. 245—246, Jorga o. c. pg. 145. Radonić o. c. pg. 49—50.
- ¹¹⁹⁾ Jorga o. c. pg. 146.
- ¹²⁰⁾ Pucić o. c. pg. 126—127.
- ¹²¹⁾ Starine 13, pg. 265.
- ¹²²⁾ Dipl. ragus. pg. 249—250.
- ¹²³⁾ Ljubić VII, pg. 200—201.
- ¹²⁴⁾ Dipl. ragus. pg. 250.
- ¹²⁵⁾ o. c. pg. 250.
- ¹²⁶⁾ o. c. pg. 251—252.
- ¹²⁷⁾ ed. cit. pg. 376. Vrijeme bitke se određuje priličnom sigurnošću po dubrovačkim spomenicima pg. 250—252.
- ¹²⁸⁾ ed. cit. 377.
- ¹²⁹⁾ Za taj rat gl. Thallóczy: o. c. pg. 12—14.
- ¹³⁰⁾ Za vrijeme njegove smrti gl. Jorga o. c. pg. 152. Malo prije toga, dne 24. augusta 1415., pogiba nasilnom smrću drug njegov knez Pavao Radenović. Gl. Radonić: o. c. pg. 51—52.
- ¹³¹⁾ Thallóczy: o. c. pg. 14—15.
- ¹³²⁾ Akad. rječnik tumači ime Hrvoje kao hipokoristikon od Hrvat, Hrvatín. Thallóczy također izrijeком ističe hrvatsko podrijetlo Hrvojevo (Blagay-codex pg. CXXIX, predgovor), a to se i onako najlakše tumači postojbinom njegova roda, naime Donjim Krajima, s lijeve obale Vrbasa.

Sadržaj.

Strana

Glava prva. Donji Kraji i Hrvatinići. Važnost ličnosti Hrvojeve. — Donji Kraji; granice im početkom XV. vijeka. — Neki historijsko-geografski podatci o Donjim Krajinama u srednjem vijeku. — Porodica knezova Stjepanića, kasnije prozvanih Hrvatinića: knez Hrvatín (1299—1304), rođjak i saveznik hrvatskih velikaša Šubića, knezova Bribirskih. — Sinovi kneza Hrvatina, protivnici Mladena Šubića (1316—1322). — Pavao Hrvatinić, knez Donjih Kraja (1323—1332). — Hrvatinići i kralj Ljudevit F. Anžuvinač (1357). — Rat kralja Ljudevita I. s banom Tvrtkom od g. 1363. i vojvoda Vukac Hrvatinić, otac vojvode Hrvoja (1366). — Hrvoje Vukčić Hrvatinić, vojvoda bosanski (1380). — Članovi porodice Hrvatinića osim Hrvoja I

Glava druga. Ugarsko-hrvatski prijestolni zapleti i počeci vojvode Hrvoja Vukčića (1382—1391). Opća situacija nakon smrti Ljudevita I. (11. sept. 1382). — Politička radnja Stjepana Tvrtka u Hrvatskoj i Dalmaciji; Ivan od Paližne. — Venecija i Budim 1382—1383. — Dolazak kraljice Jelisavete i Marije u Hrvatsku i Dalmaciju; ustanak Ivana od Paližne (1383). — Izmirenje budimskoga dvora sa Stjepanom Tvrtkom (28. marta 1385). — Porodica knezova Gorjanskih. — Pokušaj, da se udače kraljica Marija za francuskoga kraljevića Ljudevita (1384—1385). — Unutarnji neredi za vladanja Marijina. — Porodica Horvata od plemena Banča. — Požeško izmirenje (maj 1385). — Ustaše proglase i okruno Karla Dračkoga svojim kraljem; njegova propast (1385—1386). — Zarobljenje kraljica kod Gorjana (25. jula 1386). — Općenito ratovanje godine 1387. — Stjepan Tvrtko i dalmatinski gradovi (1387—1390); bitka na Kosovu polju. — Smrt Stjepana Tvrtka i sud o njem 23

- Glava treća.** Žigmund, Stjepan Dabiša i vojvoda Hrvoje (1381—1396). Nastup Stjepana Dabiše na prijestol bosanski; Venecija, Dubrovnik, Ugarska i Napulj. — Turski rat, od g. 1392. — Stjepan Dabiša, Vuk Vukčić i Zadrani. — Sastanak Žigmunda i Stjepana Dabiše u Djakovu (drugom polovicom jula 1393). — Odziv bosanske gospode na nj: vojvoda Hrvoje Vukčić i braća Semkovići. — Braća Horvati u sporu s bosanskim kraljem; Omiš prelazi u vlast Stjepana Dabiše (u junu 1394). — Žigmundova bosanska vojna i propast braće Horvata (u julu 1394). — Hrvatska i Dalmacija opet priznaju Žigmunda svojim kraljem (krajem 1394). Smrt kraljice Marije (17. maja 1395) i Stjepana Dabiše (7. septembra 1395); prve posljedice 80
- Glava četvrta.** Od nikopoljske katastrofe do krunisanja Ladislava Napuljskoga (1396—1403). Priprave Žigmundove za odlučan rat s Turcima. — Krstaška vojna i bitka kod Nikopolja (25. sept. g. 1396). — Prve posljedice toga boja. — Žigmundov povratak. — Hrvatska i sabor u Križevcima (febr. 1397). — Sabor temišvarski (u sept. i okt. g. 1397). — Bosna za Jelene Grube i nastup Stjepana Ostoje (1396—1398). — Ugarsko-bosanski rat od god. 1398. — Odnosaji s Dubrovnikom do godine 1400. — Zatvor Žigmundov (28. apr. 1401) i dalji ugarski događaji. — Ojačanje stranke Ladislava Napuljskoga u Hrvatskoj i Dalmaciji. — Ladislav Napuljski dolazi u Zadar; njegovo krunisanje (5. aug. 1403) 102
- Glava peta.** Hrvoje Vukčić na vrhuncu svoga sjaja i moći (1403—1408). Ladislav spram Venecije, Dubrovnika i Dalmacije; Žigmundovi uspjesi u Ugarskoj i povratak Ladislavljev u Napulj (koncem oktobra 1403). — Hrvoje Vukčić postaje herceg spljetski — Bosansko-dubrovački zaplet i pad Stjepana Ostoje (1402 do 1404). — Politička situacija kralja Žigmunda kroz godinu 1404. i otimanje za Rab s Ladislavom Napuljskim. — Prvi rat Žigmundov u Bosni (1405) — Provala Pipa od Ozore (1406). — Drugi rat Žigmundov (1407). — Odnosi bosanski s Venecijom i Balšom (1404—1407). — Treći rat Žigmundov i pokorenje Bosne (1408). — Ladislav Napuljski prodaje mletačkoj republici Dalmaciju (9. jula 1409) 159
- Glava šesta.** Zadnji dani hercega Hrvoja (1409—1416). Odnosi između Žigmunda i Venecije nakon prodane Dalmacije; mletačko-ugarski rat (1411—1413). — Bosanski poslovi kroz godinu 1410. i 1411.; konačni uspjeh kralja Žigmunda u Bosni. — Budimska svečanost na Duhove 1412. — Herceg Hrvoje pada u nemilost kod kralja; ne uspjevši mu izmirenje, traži pomoći u Veneciji i kod Turaka. — Pitanje otoka Korčule, Hvara i Brača (1413). — Rat velikaša ugarskih s vojvodom Hrvojem (1415). — Konac vojvode Hrvoja (1416) i zaključne riječi 210

	Strana
Bilješke glavi I.	241
II.	246
III.	257
IV.	262
V.	271
VI.	281
Rodoslovlje knezova Hrvatinića	22
Rodoslovlje knezova Gorjanskih	40, 41
Rodoslovlje porodice Horvata	43
Rodoslovlje bosanske vladalačke kuće Kotromanića	88, 89
Tloris bitke kod Nikopolja	112, 113

